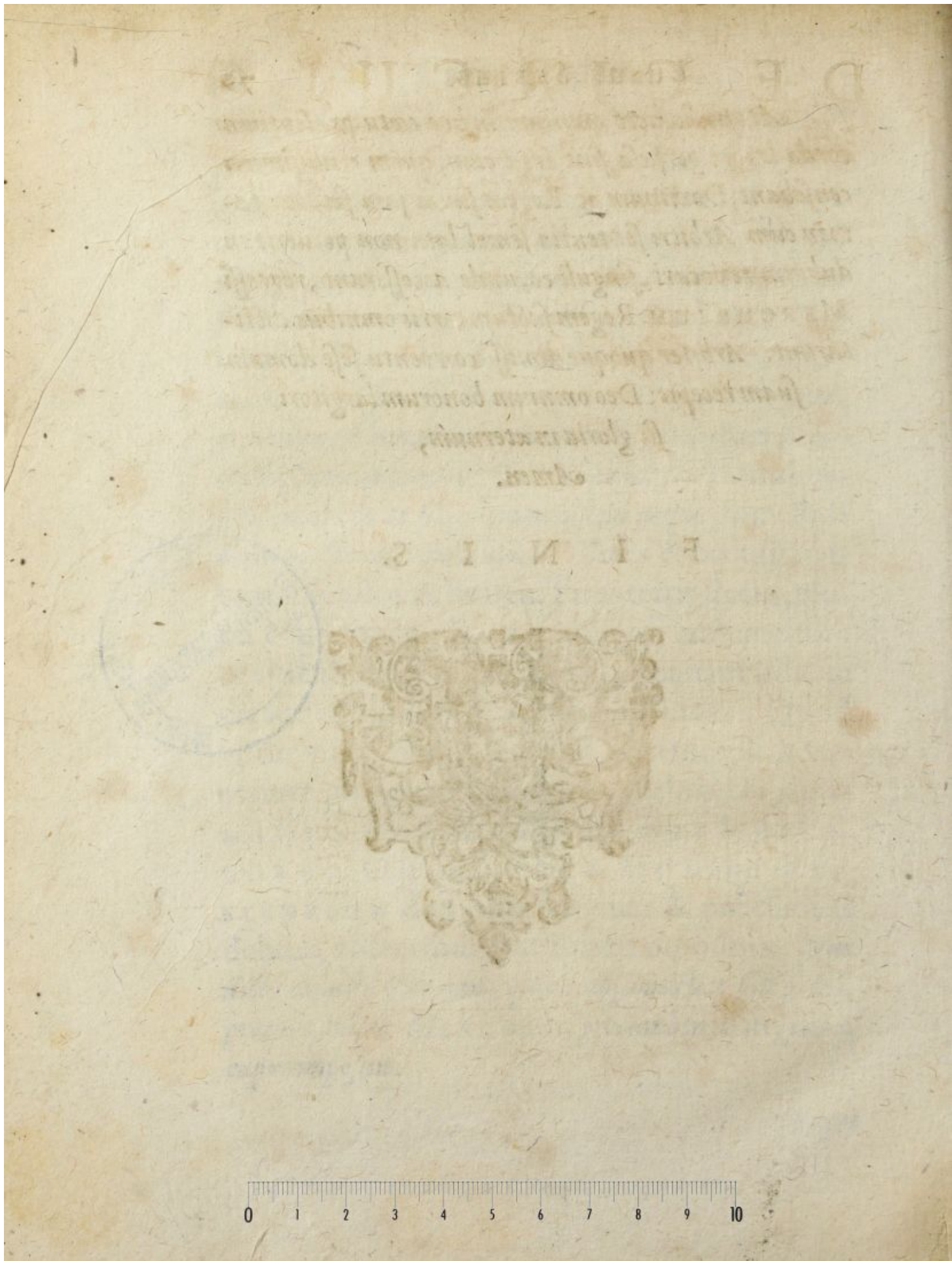

Maier, Michel. De circulo physico, quadrato : hoc est, Auro, ejusque virtute medicinali, sub duro cortice instar nucleii latente; an & qualis inde petenda sit, tractatus haud inutilis : authore Michaelae Majero Com. P. Med. D. Equ. exem. &c

*Oppenheimii typis Hieronymi Galleri, sumptibus
Lucæ Jennis 1616., 1616.*

Cote : BIU Santé Pharmacie RES 11136 (4)

DE CIRCULO
PHYSICO,
QUADRATO:

Hoc est,

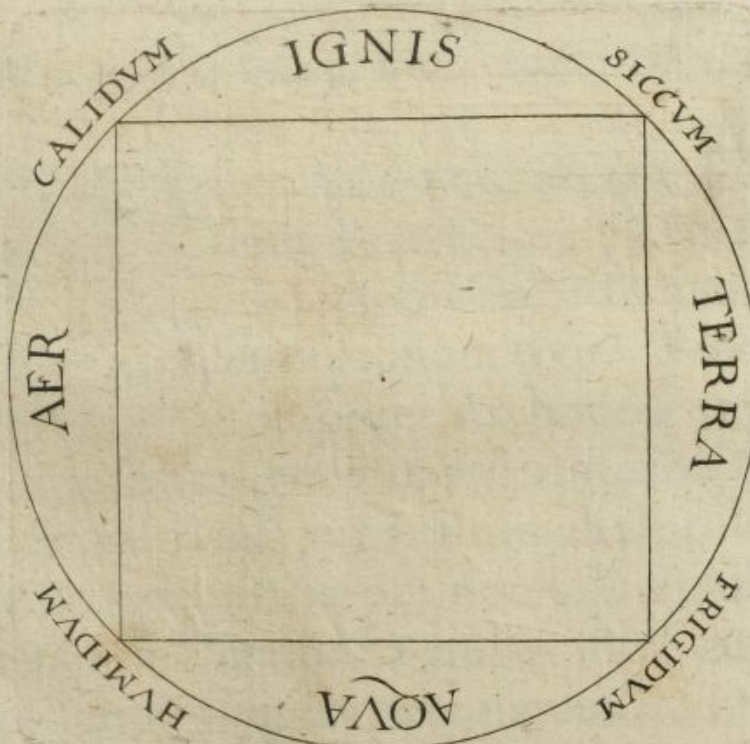
AURO,

EIVSQUE VIRTUTE MEDICINALI,
SUB DURO CORTICE INSTAR NUCLEI
*latente; An & qualis inde petenda
sit,*

TRACTATUS haud inutilis:

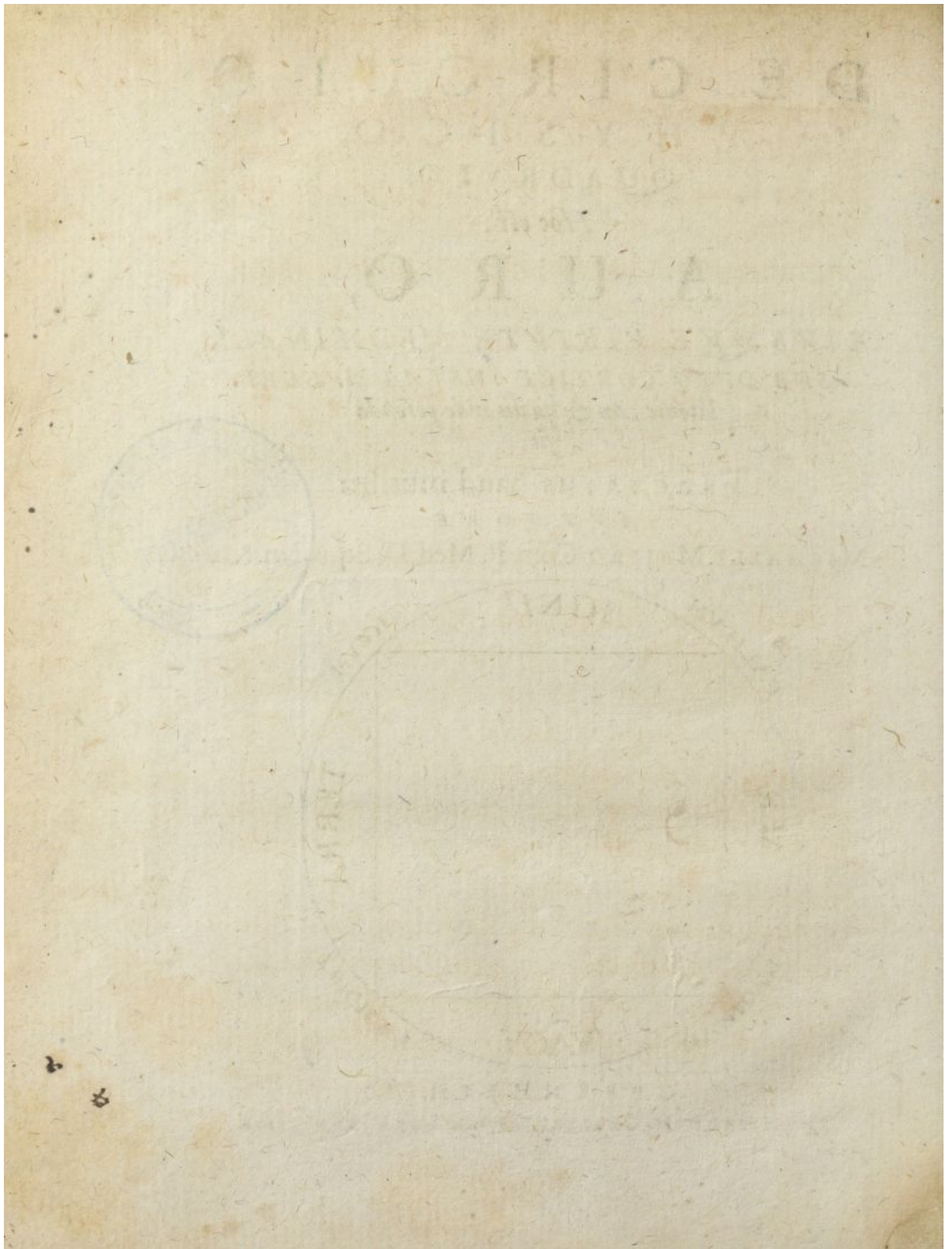
AUTHORE

MICHAELE MAJERO Com. P. Med. D. Eq. &c.

OPPENHEIMII

Typis HIERONYMI GALLERI, Sumptibus LUCA JENNISI 1616.

ILLVSTRISSIMO ET SERENISSIMO
PRINCIPI ac Domino,

Dn. MAURITIO,
LANDGRAVIO HASSIÆ,
COMITI IN CATZENELBOGEN,
DIETZ, ZIGENHEIN & NIDDA, &c.
Domino suo clementissimo

D. D. D.

MICHAEL MAJERUS Med. D. C. P.

IRCULI quadraturam, Illustris-
sime PRINCEPS, Aristoteles
suo tempore non scitam, at scibi-
lem pronunciavit. Post eum
non pauci Archimedeum illud
εὕρηκα, εὕρηκα, nimis præproperè cantantes sese in-
venisse proclamârunt, at alii in alia forma: Plu-
rimi in Geometricis solis, nonnulli in subjectis
non tam ad mathesin quàm physicam spe-
ctantibus, ut sunt corpora naturalia; ex quibus

A 2 cum

cum Aurum maximè & intrinsecè præfulgeat, huic inter hos calculum me dedisse non absque causa profiteor: non quidem ea intentione, quasi Geometriam suis terminis & inventis deprædari, at magis, ut naturalem scientiam hoc quoque problemate inde mutuato (nisi quis id physicæ proprium agnoverit, cum rigidi censoris licentiâ) ornare & augere exoptem. Quod scriptum, cum jam pridem de eo concipiendo cogitârim, nunc, dum Colonia paucis ab hinc diebus subsisterem, mihi extorsit, ferè Ephemerum, cujusdam nimis iniqui & precocis authoris Elleborismus, omnibus Chymicis & ex auro, aliisve metallicis (ut abusus medicinæ rectè taxatos non taxem) medicamenta ad hominum salutem spectantia, præparantibus, instar fortissimæ purgationis propinatus. Cum verò nonnulli inter Chymicæ, nostrique amantes hoc in primis publicari cuperent, ne scilicet veritas in herba, quod dicitur, supprimatur, at pro cujuslibet virili à calumniis adversantium liberetur, hujus gratiâ in hanc arenam descendere non sum veritus, cujus cum Celsitudo Vestra patrocinium nunquam non suscipiat, non est quod dubitem, quin clementissimam eidem
jam.

jam manum præbitura sit, cui hunc quantum-
luncunque tractatum dico & obfero, eamque
Divinæ protectioni diutissimè commendo.
Francofurti ad Mœnum : Anno 1616. Men-
se Augusto.

A 3

CAR-

CARMEN AUTHORIS

summam libri exponens.

SUNT tria, mirificis graduum concordia vinclis
 Harmoniam mundi, quæ Monumenta docent:
 Nempe COR humanū, SOL cæli atq; AUREA
 In se dum vicibus conveniēter eunt. (virtus,
 Sole quidem superâ, ceu Rex, regit Arce Planetas,
 in terram radios insinuâtque suos:
 Hinc hominum calido vis vivida corde movetur,
 Hinc in viâta AURO forma decûsque venit.
 Hic veluti centrum reliquis & Regula motus
 Cernitur, hic cæli lumen Ocelus habet.
 Mobilis hic orbis punctus, stipante coronâ
 Errant lūm incedit Dûxque capûtque Facum.
 Sic COR & humani dominatur corporis Aulâ
 Prôque suo nutu subdita membra trahit.
 Illud spiritibus venas, vegeto que tepore,
 Unde fluit vite flammea tæda, beat.
 Omnibus, in medio Princeps velut imperat Urbis,
 Artibus hoc vires datque negâtque suas.
 Nec minus his terræ rebus præponderat AURUM,
 Dum precium statuat se, Dominumque probet.
 Subdita nam fulvo sunt hæc terrena metallo,
 Hoc speculum mundi totius abdit opes.
 Hoc patuli succincta soli compendia præbet,
 Et specimen magni monstrat imago poli.

Errat

Error an hic hominum cæcus sine mente, quod Aurum
Prævaleat cunctis, mos an inanis erit?
Absit, ut humanis Numen cæleste negemus
Rebus, & hoc precium non statuisse Deum:
Ille dedit vires auro; cordique favorem,
Ut cor amet, cordis cui medicamen inest.
Ille dedit soli virtutem mitis, ut aurum
Progeneret, terra visceribusque tegat.
Utque Deus Soli, Sol auro, hoc denique cordi
Vim dat, & hoc verso respicit orbe Deum:
Omnia ab hoc & adhuc mortalia condita tendunt,
Circulus hic, quicquid constat ubique, replet.
Unius Octava velut intervalla videntur
Solem interque Deum, si bene mente notes:
Quadrupla sic inter solem numerantur, & aurum,
Corde sed octuplo Numen abest spacio:
Hic & ibi remanet subdupla proportio, metis
Non tamen immensi Mens capienda Dei.
Sol cæli radios cordi inserit, at Deus ignem
Vivificum, vires Aurea vis stimulat.
Sol, ut imago Dei, sic est cor solis & aurum;
Utque hoc perpetuo monstrat honore Deum:
Sic quoque cor nostrum, constans velut ignibus aurum
Semper erit, terra cum sit abacta lues.
Quod superest, ex sensibilibus Mens pergat ad illa,
Quæ sunt, & quamvis non videantur, erunt.
Illa manent, abeunt hæc, illa abscondita, sunt hæc
Nota, DEI Bonitas hinc ut & inde patet.

ELEN.

ELENCHUS CAPITUM
SINGULORUM
hujus Tractatus.

CAP: I.

Aurum esse instar circuli absolutissimi à natura
circumscripti.

CAP. II.

In aureo circulo esse quadraturam quatuor qualita-
tum, hoc est, æquationem factam.

CAP. III.

In hoc aureo circulo, tanquam figura naturæ munitissi-
ma, esse dotes uberrimas reconditas, quæ non cuili-
bet obviæ, nisi circumspecto rerum æstimatori, oc-
currunt.

CAP. IV.

Aurum, quasi solem terrenum à quibusdam dictum,
esse centrum omnium humanarum actionum, ve-
luti cœlestis planetarum.

CAP. V.

Quod causæ præcipuæ, cur mensura mensurabilium &
precium preciabilium sit aurum, in ternis proprie-
tatibus

ELENCHUS CAPITUM.

tatibus existant; primò in externis accidentibus, colore, puritate, splendore, extensione, pondere & innoxia qualitate.

CAP. VI.

Secundò, auri prerogativam dependere ab ejus à corruptione immunitate, & quasi perpetuitate contra omnium elementorum injurias, ut ita eternitatis imago corporea habeatur.

CAP. VII.

Quod totus hic mundus apertus liber sit, docens rationales homines in genere, quod & qualis sit Deus, quod hac vita transitura, aliàque æternæ felicitatis expectanda sit, in quo Aurum, qui paginam esse negat, Elleboro indigeat.

CAP. VIII.

Tertiò auri præcellentiam peti ab internis & reconditis in eo virtutibus medicinalibus, quibus cordi humano confortando inprimis appropriatur.

CAP. IX.

Qua ratione aurum, adeò ventriculo indigestibile, cordi spirituum vitalium officinæ succurrat, tactu & actu frigidum eidem calorem suppeditet, & virtutem medicinale instillet, contra adversantium opiniones.

B

CAP. X.

CAP. X.

De auro equato, quomodo agat in non equata viscera corporis humani & intemperiem illorum emendet.

CAP. XI.

Quod aurum detectum à suo cortice, nucleum medicinale offerat, sine quo tota compages ejus ferè inefficax habeatur.

CAP. XII.

Cantilena Anacreontea.

Quod illi Anticyram mittendi, adeoque essentia Ellebori extracta (ut ipsi perhibent) purgandi sint, qui auro medicinales virtutes, propriam animi ignorantiam aut pecuniam alterius non experti opinione seducti detrahunt, Deo in his Magnalibus (quæ in mundo ex singulari providentia sua prevalere voluit) laudem & gratiam debitam non reddunt, aliisque aliter edoctis & docentibus pro premio invidiam, pro didactro mendacium reportant.

DE

DE CIRCULO
PHYSICO
QUADRATO:

Hoc est,

AURO:
TRACTATUS.

CAP. I.

Aurum esse instar circuli absolutissimi à natura circumscripti.

PLATO, Divinus ille Philosophus binas ingenii humani alas, Geometriam & Arithmeticam, non inconcinne vocavit, quibus ad cælum scientiasq; argutissimas subvolari possit. Unde Scholæ suæ vestibulo hoc Symbolum inscripsisse dicitur; *ἡ γεωμετρία καὶ ἡ ἀριθμική*: hoc est, Geometria rudis abesto. Absque his enim scientiis, quarum semina & principia mentibus humanis à primo ortu quasi insculpta voluit, nullum ad Physicæ aut Astronomiæ studia aptum existimavit, in quibus omnia numeris &

A 2

mensuris

mensuris à natura & arte definita animadvertit. De
 motibus cœlestibus, quod certis temporum & loco-
 rum spatiis intermediis determinentur & absolvantur,
 nullum est dubium, ideoque non absque Geometria &
 Arithmetica indagari aut explicari posse, veluti ipsa ex-
 perientia quotidiana ad oculum demonstrat. At de
 Physica, naturalique corpore, quatenus mobili, ejus
 subjecto, an Geometræ ac Arithmeticæ adminiculis o-
 pus habeat, ambigitur. Motus enim Physicus nullam
 secundum locum mutationem corporis videtur præ-
 supponere, cum sensus oculorum tale quid non discer-
 nat. Verum si ratione ipsa acutius in hæc inquiramus,
 Omne corpus Physicum constare tribus dimensi-
 onibus æquè, ut Mathematicum, nempe longitudine, lati-
 tudine & profunditate judicabimus. Quæ cum ita sint,
 Geometriam quoque, quæ circa has dimensiones, tan-
 quam principia & fundamenta versatur, nec non Arith-
 meticam, quæ quantitate discreta eadem metitur,
 omni naturali corpori suas dotes contulisse, veri-
 tati consentaneum est. Natura enim ipsa, ut Lullius
 tam verè quàm subtiliter differit, suâ Geometriâ, Arith-
 meticâ, Rhetoricâ, Musicâ, aliisque scientiis in produ-
 ctione corporum naturalium utitur, ut non indigeat a-
 lieno ornatu aut additamento. Quod cum in omnibus
 à natura generatis communiter pateat, tum in primis in
 illis corporibus, in quibus magis curiosa plus artificii aut
 temporis mirificamque mixtionem collocavit, qualia
 ex animatis sunt corpora humana, ex inanimatis, Au-
 rum inter metalla preciosissimum. De Anatomia fabri-
 cæ illorum quam plurimi scriptores & antiqui & nostri
 ævi extant, qui omnibus numeris absolutissima de ea
 opera, semper aliquid novi in parvo illo mundo anno-
 tantes,

Theor. Test.

tantes, ediderunt. De auri verò structura & essentia perpauci, iiq̃ue obscurè scripserunt, ita ut de materia desperata, vel cujus proprietas non satis exprimi possit, tractasse videantur. At enim verò cum non solum sapientissimus antiquorum Salomon de omnibus ex terra nascentibus, nempe à cedro ad rutam murariam usque differuerit, sed & nostro seculo tot sint edita commentaria Botanica, Anatomica & Physica de minimis quoque terræ creaturis, tam animalculis quàm plantis, indecorum fuerit & humana curiositate indignum neglexisse, licet mutum illud ex fossilibus, tamen in mundo pretiosissimum donarium, Aurum; quod ideo videtur in terræ interiora viscera tam profundè demersum & abditum, ut diligentiore cura indagaretur, labore majore erueretur & usibus humanis accommodaretur. In hoc equidem producendo ut natura subterranea quasi summum apicem suæ perfectionis ostēdit, ita in eodem conquirendo appetitus humanus omnes nervos intendit, ingenium corpusque exercet, ne frustra generatum æstimetur nec segniter in cunabulis suis delitescat. Hic est ille Circulus Physicus, quem si natura circumgyratione sui absolverit, merito quiescit; cum post motum quies appetatur ab omnibus: De qua loquendi ratione si quisquam dubitet, nodum, quod ajunt, in scyrpo querens, huic hoc capitulo, quoad titulum libri, satisfaciam. Quod Pythagoras de Deo summo & optimo analogicè dixit, eum esse instar circuli, cujus circumferentia sit ubique, centrum verò nusquam, id nos suo modo de auro dictum putamus, illud esse Circulum, cujus centrum sit circumferentiæ innatum, hoc est, homogeneam substantiam existere, cujus millesima & interior pars sit formalis & agens, reliquæ materiales & formatae. Ex

Aurum, qualis circulus. Cur autem circulus dicatur i r a-

B 3

materia

materia enim forma, & ex circumferentia centrum seu concentricales lineæ, ducuntur, tanquam ex matrice fœtus. Rectè itaque in hoc Circulo physico centrale punctum ex superficie attenuata profluxisse dicitur, & non vice versa ex puncto lineam, ex linea superficiem, & ex superficie corpus, ut Mathematici volunt. Ut enim materia multiplex, ita superficies. Centrum verò simplex, ita forma : Ex superficie & centro Circulus : Ex materia & forma corpus physicum componitur : Diversitas in parallelis apparet vix ulla. Si verò secundum prius & posterius consideremus utrumque, & forma & centrum antecedunt, ut dignitate sic tempore, materiam & superficiem notandam. Etsi enim animo concipiatur, materiam extitisse ante formam, & matricem ante suum fœtum, tamen cum illa sine veste nunquam videatur rudis & nuda, quin Idea quædam instar exigui puncti formalis introducta sit, hinc Centrum seu formam (quæ est sulfur rubeum & coagulatum) in hoc Circulo, Auro, præparasse materiæ Mercuriali, tanquam superficiem, suam essentiam puram & denominationem dedisse, verissimè statuimus. Nam materia omnis, ut fœmina, per se frigida, & ad generationem inepta est, nisi excitetur calore & motu suæ formæ, tanquam agentis masculi ; à quo ut initium generationis capit, sic perfectionem & finem nanciscitur. Adhæc Circulum Aurum diximus, quia ut in rotario opere textorum observamus, stamina ex centro duci recta, super quæ subtegmina circumgyrantur contiguè, donec sphaerica figura quasi perfecta introducta sit, sic in auro forma ipsi materiæ ex materiæ sinu simul semelque intertextitur, hoc modo, ut quo magis illa excrescat, hæc minuatur, compositumque naturale numeris suis absolutius

2. Ratio.

lutiùs fiat. Si quoque corporibus à natura productio 3. *Ratio*
 propria figura ex Geometria addicanda fit, ut igni Py-
 ramidalis, aquæ globosa, & reliquis sua, imprimis Auro
 Circularis conveniet, si ve liquefactam ejus substantiam
 suis terminis se continentem respicias, si ve homoge-
 neitatem puræ essentia, quæ angulis quibuscunque he-
 terogeneitatis carens, in se ipsam redit purissima & con-
 stans, nullis elementorum injuriis obnoxia aut subje-
 cta: Ex figuris enim omnibus, ut Circulus est capacissi-
 mus, simplicissimus & ab injuriis obstaculorum maxi-
 mè immunis, ita & Aurum inter naturalia corpora o-
 mnia plurimum habet materia, atque hinc ponderis,
 minimumque sæcum aut superfluitatum, unde simpli-
 cissimum & quasi incorruptibile existit. An non hic est 4. *Ratio*
 ille Circulus rotundus, ex masculo & fœmina constans
 ex quo triangulum, atque hinc quadrangulum extra-
 hendum, quod in circulum iterum reducendum est, si
 authori Rosarii credimus? An non hujusce circuli dupli-
 catio intelligatur à Philosopho Zachario, qui eam à
 Principe Gallia se accepisse testatur? Quid multis? Hoc *Aurum cir-*
 est circulatorium opus à magno illo cursore mundi, So- *culatorium*
 le, multis millibus circumgyrationibus factum & pro- *opus Solis.*
 ductum. Dum enim Heros ille, tanquam gigas exul-
 tans, ab ortu exurgit, & in occasum properans demergi-
 tur, ut iterum ab ortu redeat continuè, has circulatio-
 nes causatur, inque materia splendida argenti vivi, vel-
 ut in speculo, ideas relinquit, ut humanâ industriâ au-
 rum inquiratur, ab adhærentibus segregetur, igne, a-
 qua examinetur, & in usum D E O Creatori placentem
 transferarur. Hic est circulus à natura ipsa circumscri- *Aurum cir-*
 ptus, non imaginatione Mathematica, sed reali & Phy- *culus natu-*
 sico ductu delineatus, ad quem collimant omnes res *ra.*
 humanæ,

*Aurum lu-
rum splen-
didum.*

*Aurum
Promethei
ferula.*

humanæ, tanquam sagittæ ad umbonem & metam.
Hæc est linea in se reducta (tanquam anguis capite cau-
dam propriamprehendens) ex qua summus ille & æter-
nus pictor & fictor, DEUS (ut olim Apelles Cous & Du-
rerus Noricus ex linea & circulo) propriè agnoscitur, et-
iam si alia documenta non occurrerent. Hoc est lutum
splendidū rota & manu maximi illius & omnipotentis
figuli subactum formatumque in substantiam pulcher-
rimam, in qua radii solares congregantur & elucent,
haud dubii testes illius ætheriæ claritatis & lucis, in ter-
restri materia detentæ & portatæ. Imò hæc est unica
Promethei ferula, qua hausit & deduxit ignem cœle-
stem ad mortales, nimis ob hoc donum ingratos: quam
si quis ob ingratitudinem innatam, animi ve recordiam
non agnoscat, cum pueris ad ferulam mittendus est.

CAP. II.

*In aureo circulo esse quadraturam quatuor qualita-
tum, hoc est, equationem factam.*

AURUM circuli instar se habere, succinctè demon-
stravimus, nunc quadraturam in eo subjiciemus;
de qua, cum plurimi Problemata & exercitationes
Geometricas ediderint, nos actum agere videremur, si
eandem in Palæstram descendentes eadem de iisdem
occineremus, hoc est, surdis fabulam narraremus. Quo-
circa tam subtilia fila retexenda nobis non sumimus, ut-
pote, quæ fortè plus laboris, quàm lucri, plus subtilitatis,
quàm doctrinæ utilis habitura sint, ac legentem rario-
rem, intelligentem verò rarissimum invenirent; sed lon-
gè

gè alio sensu & captu ea damus & accipimus. In auro <sup>In auro quæ
dratio</sup> itaque dicimus, tanquam in circulo à natura delineato, quadrationem quandam exactissimam factam esse, quod Aristoteles (ut supra meminimus) nec dum scitum, at scibile, asseruit. Nullum est dubium, quin plerique hoc de Mathematica æquatione intelligant, quomodo nimirum area circuli dati in aream quadratam illiæ quali capacitate correspondentem, secundum artis axiomata vera reducatur, licet potius Aristoteles Phisicas & concretas, quàm abstractas quantitates tractârit, tamen nos pro instituti ratione de longè alia interpretamur, quæ ut facta est per naturam, ita cum à paucissimis scita sit, pro non facta vel impossibili habeatur. Natura, *inquam*, dum circumgyravît aureum circulum, in ipso motu qualitates quatuor in eo æquavit, hoc est, homogeneam illam simplicitatem in sese redeuntem quadravit, sive in quadrangulum duxit æquilaterum, hac ratione, ut contraria à contrariis & hostes ab hostibus æternis quasi vinculis colligantur, & invicem teneantur. Ut enim quadratus ille proverbio dicitur, qui sæper sibi similis in adversis & lætis, ita quadratura qualitatum, æquatio est, cui nihil, à quo lædatur vel efferratur, contingere potest. Verùm cum non cujusvis sit imaginari hanc æquationem in materiata abstrusa & ab oculis hominum, dum actio illa peragitur, remotâ, eam, prout possumus, rationali considerandam subijciemus. Primò ex naturæ thesauris abditis, in terræ visceribus fumosa substantia argenti vivi liquidi, nec dum congelati, calore subterraneo, qui locis centro propioribus fortior esse dicitur, rarefacta ascendit, quæ in sua propria natura frigida & humida existens, dum alteri vaporì calido & sicco seu sulfureo, mutuo complexu

C

conjun-

*Quadratio
circuli fa-
cta in auro*

*Quadratio
in auro quo-
modo fiat
naturaliter.*

conjungitur, continuo calore circumeunte ab hoc sulfure aliqua qualitas calida & sicca illi argēto vivo communicatur, quæ primum ad sensum non perceptibilis, post successu temporis accrescit. Exempli gratia: Habeantur in vase magno, tempore brumali frigidissimo, aquæ fluvialis centies mille centenaria pondera, quæ eò usque reducenda sunt, ut nec frigida nec fervida, sed tepida & temperatissima ad sensum videatur aqua, & quasi ad æquationem qualitatum (licet momentaneam, & non constantem) reducatur: Exiguo calore aliquantulum aquæ ejusdem incalescat, nempe vixinti quatuor horis, ad drachmam unam, quæ deinde mixta cum tanta aquæ frigidissimæ mole ne tantillum in ea alterat ad sensum, licet (dato eo, quod in illa aqua calidæ qualitates introductæ semper permaneant intensæ, nec evanescant) ad rationem quid, sed valdè exiguum. Hoc pacto annuo spatio, 365. drachmæ, seu libræ 2. & drachmæ 109. calidæ aquæ perficiuntur, hoc est mille annis, 2000. libræ & amplius. Cum verò una drachma aquæ calidæ mille drachmas aquæ frigidæ ad temperiem redigere præsupponatur, patet mille annis, 2000000. libras aquæ frigidæ contemperari, quæ summa saltem quinta pars est aquæ frigidæ præsuppositæ, à qua si quatuor partes separentur, quinta remanens erit 2000000. librarum æquatarum seu tepefactarum, in quibus saltem millesima pars, ut dictum, est calida & sicca, nempe 2000. libræ. Eundem ad modum in mineris subterraneis suâ naturâ frigidis & humidis, quoad argentum vivum (quoad sulfur verò terrestre & comburens admixtum diversimodè & accidentaliter calidis) calor aliquas exiguas particulas vincit, coagulat, sibi quæ assimilât, hoc est, calidas & siccas reddit, quæ si per ignis vehementiam

mentiam inde separentur, combibunt, millenas sui de argento vivo frigido & humido, easque æquando qualitatibus quatuor in aurum reducunt. Quæ operatio eò usque continuatur, donec totum per partes suas perficiatur, quod contingit fortè mille annorum spatio. Hic *Tetragonus aureus.* est Tetragonus in se reductus sive cubus Physicus, cujus radix est quaternio, corpus verò 64. Ex quaque enim qualitate oportet esse sedecim particulas in unoquoque latere, si æqualitas supervenire debeat; quòd si plures aut pauciores fuerint, anticipatio continget in qualitatibus quibusdam. Hæc est aureola illa *Domus aureola.* Domus ex quatuor angulis confecta, ex quibus si unus aliquis deficiat, ut corruat, necessum est. Hic est *Circulus bis sectus.* Circulus ille bis sectus, nempe in quatuor angulos rectos, quorum si unus obtusior aut acutior altero fuerit, perpendicularis proportio in omnibus interrumpitur. Hæc est *Phalanx quadrata.* phalanx illa quadrata, quæ cum æquilatera sit, inter figuras omnes fortissimè quemcunque impetum expectat. Si enim ab Oriente hostis ingruat, ab Occasu illi resistitur, si ab occasu, ab oriente, & sic de aliis lateribus dicendum, quorum unum alteri æqualiter manum impertit, & stipando subvenit. Nec verò timendum, quod in eminentiis ejus vis fiat, cum hæc quadratura in Circulo concludatur, qui ab omni injuria, ut dictum, immunis est: Hoc *Murus aureus.* vallum existit & hic murus, non aheneus seu corruptibilis aquis, ignibus, sed aureus, quo acies illa quadrilatera cingitur, nequam à Vulcano, Neptuno, Jove aut Plutone cladem experiatur unquam.

CAP. III.

In hoc aureo circulo, tanquam figura naturæ munitissima, esse dotes uberrimas reconditas, quæ non cuilibet obvia, nisi circumspecto rerum æstimatori, occurrunt.

AT quid causæ est, inquires, quod aurum adeo compactum, & à natura communitum sit, an hoc factum frustra, an ut otiosorum speculationes aut lusus saltem exerceret? De Semiramidis sepulchro legimus, quod inscriptionem hujusmodi habuerit: *Tu QUICUNQUE Regum thesauros divitarum inexhaustos appetis, intra me, quod sufficiat, invenies*: Hoc cum nullus Regum præcedentium religionis causâ aperire auderet, Cyrus auri desiderio flagrans animum sibi addidit, ut scrutaretur, quid intus lateret: Verùm ibi nihil invenit præter ossa putrida & hæc verba: *Nisi pessimus esses omnium viventium, non mortuis requiem negares, eorum claustra inquirendo, ut auro potireris, quod hic non reperis, nisi dedecus tui generis*. Non ita se rem habere cum auro existimandum est, tanquam Creator illud tam arctè concluderit, ut avertat curiosos ab ejus inspectione solummodo absque causa; imò potius ideo abscondit, ut aperiat & perlustretur. Quæ enim pulchra & optima sunt, nunquam natura vilescere voluit, aut ante pedes jacere, sed *semper sudorem ante virtutem posuerunt Dii immortales*, ut Hesiodus inquit: Quæ rara, cara, & τὰ καλά, δύσπονα: Castaneæ nuces, amygdala & ferè omnes fructus meliores vel duris putaminibus teguntur, vel spinis armantur acutis, aut quocunque alio modo, ne omnium
libidi-

libidini pateant, defenduntur: Sic res preciosæ & thesauri gazophylacio, claustris & arcis servantur, vulgares verò ipsi populo prostant, nec absconduntur unquam: Hinc non frustra Aurum sapientiores ita seratum aut conclusum autumant, sed id insigniores virtutes, præter colorem visibilem, in essentiæ suæ latibulis abditas habere, quas indignos scire aut acquirere non deceat: Alexander Magnus scrinium Darii preciosissimum rei preciosissimæ, Iliadi nempe Homericæ conservandæ deputavit, ostendens, quò continens seu tegumen sit carioris precii, eò contentum seu inclusum illo longè sibi carius & rarius videri: Ita & de auro judicandum, quoad faciem externam, quæ cum sit pulchra & munita, oportet medullam ejus seu formam seu essentiam esse longè majoris virtutis & dignitatis: Principes uxores & filias sibi carissimas an non in munitioribus castellis servant? Nec venena in aurea pyxide, sed alexipharmaca & Bezoardica recondi debent, ne opium pro apio ministretur ignaris. Injuriosi itaque erga Deum, ne dicam, blasphemii, existimandi sunt, qui putant, aurum saltem propter externas qualitates omnibus aliis rebus præpositum esse ab eo, tanquam luderet, cum humano genere, cui splendida in colore, virtute autem inania & frivola, æstimanda suppeditasset & præscripsisset. An verò censent, fortuito gentes omnes in auri precium conspirasse, absque Dei singulari nutu & providentia? Quod si sic, ut Epicuræi, longè à scopo aberrant. Socrates juvenem de facie pulchrum, sed elinguem & malis moribus videns, *Ecee, inquit, plumbeum gladium in aurea vagina*: Alii Philosophi, inter quos Alphonsus sapientissimus, Reges ornatu & fastu graves, doctrinâ levissimos & vacuos, asinos coronatos, arietes

Aurum ex Dei providentia constitutum rerum precium.

*Aurum,
nisi vires
abscondat,
quid.*

aureo vellere, simias purpuratas vocârunt, innuentes animum, qui potior pars est hominis, corporis nitori respondere debere, & Regem commendari à benè regendo populum, quod à doctrina & animi culturâ provenit: Sic aurum, irritamentum malorum, dulce venenum & pondus terræ dixerimus solùm, nisi vires alias sub cortice tegat, ob quas adeò gratum homini esse debeat. Naturæ instinctu parva animalcula ad objecta sibi gratissima moventur, an solus homo ad noxia virtute crassa? An ideo recondit aurum, quia alii hoc faciunt, nempe ob necessitatem? Sic opinor sanè: At cur alii hoc faciunt? An cœco ductu & tacito solo consensu? Ita quidam respondent: Quod si verum, omnes humanæ res à casu inani, nullo Dei consilio, gubernarentur, quod absit statuere. Aurum enim exterius splendidum, cujus nulla esset interior virtus, tanquam pueri citra & conchas, in precio haberent: Admirarentur illud, cujus nullus esset usus, nulla vis, nisi habendi sui desiderium apud cunctos relinquere, & ut habeatur, ad mores perversos incendere, quemadmodum Poëta canit:

Quid non mortalia pectora cogis

Auri sacra fames?

*Aurum
scrinium
virtutum.*

Sed abusus non tollit rei dignitatem & verum usum. Aurum ergo, ut cætera omnia, non esse datum homini in damnum, veluti Pandoram, à Deo statuimus, tanquam multorum malorum causam, sed potius quasi scrinium immensarum virtutum & bonorum, quod ab ipsa natura clausum adeò & munitum est, ne ad dotes in eo reconditas indigni, & cædones penetrarent, at solummodo docti, industrii & prudentes, quibus solis hæc scripta volumus, aliis, quibus ut suis amaracinum internecinum, oletum gratissimum videtur, ut suo se oblectent genio, permittimus.

CAP. IV.

C A P . I V .

*Aurum, quasi Solem terrenum à quibusdam dictum,
esse centrum omnium humanarum actionum, ve-
luti cœlestis planetarum.*

NON veremur judicia illorum, qui legentes vel au-
dientes has nostras pagellas pro auri dignitate scri-
ptas, exclamabunt, ut quidam de Hercule;

Quis laudabile non putet, aut fastidiat aurum?

Annon ut:

Laudibus arguitur vini vinosus Homerus,
sic tu hirudo & sititor auri, quod occinis ad ravimusq;
Verùm his respondemus: Quod humanū sit nos homi-
nes, inter alios degentes, pati & fateri, sed ita sitire, ut
non pro morbo, sed grato appetitu hunc affectum a-
gnoscamus: Quod si bonum est per se aurum, & virtu-
tes sibi inditas habet, quid ni appetendum sit? Aristo-
teles rogatus, cur pulchra adeò essent appetibilia, hanc
quæstionem cœci esse respondit; quia scilicet oculi pro-
ditores sunt pulchri, idque imaginationi, hæc cordi, ob-
ferunt. Hinc Alexander Magnus, ejusdem discipulus,
Perficis puellas vocabat dolores oculorum. Sumus i-
gitur inter bonorum appetentes, non sitibundos Eu-
cliones aut Ictericos, ob auri desiderium extremè labo-
rantes, de quibus dicitur:

Quò plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ:

Et,

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.
Si bonum est aurum, propter aliud, nempe necessita-
tem & usum externum solummodo, quis, nisi Cynicus,

Diogenes
Cynicus.

ab

*Crates
Thebanus.*

*Aurum
quia bo-
num præ-
dicandum.*

*Aurum
centrum
terre-
strium.*

*Centrum
quid.
Aurum cur
centrum
dictum.*

*Aurum
Polycleti
Regula.
Aurum in
medio o-
pinum.*

ab eo tum quoque abhorreat? Quis oblatum honestè repudiet, aut benè partum in mare abjiciat? Fuit olim illa mens quibusdam, at rarissimis, qui ob hanc quoque superbiam, quod aurum, superbire alios faciens, spreverint, in ore sunt omnium & admiratione: Nobis hac ætate aurea non licet aurum non appetere, quoad necessitas præscribit; Immodicam ejus Bulimiam aliis relinquimus. At si inter bona, & ex bonis non minimum, imò preciosissimum, cur non prædicetur, cur non dignis laudibus efferatur & celebretur? Cum sint, qui quisquilias & apertè mala panegyricè dixerint. Circulum esse aurum, cui quadrangulum à natura insit, demonstravimus, nunc idem Centrum omnium ferè terrestrium innuimus. Utenim Terra hæc quanta, quanta, est Centrum Universi, primi que Mobilis, & Sol cœlestis, tanquam Lampas diurna circa hanc in Circulum ducitur, nihilominus ipse existens cæterorum Planetarum norma Centralis, sit aurum in sua natura circulare Centrum invenitur rerum in mundo prostantium: Excipimus semper Divina, quibus virtutem, eruditionem & honorem adjungimus, in auri censum non cadentia, nisi pessimo exemplo. Centrum communi vocabulo dicitur id punctum, à quo diametrales lineæ ductæ sunt æquales, in peripheriam terminatæ: Ita ab auro res precio & æstimationi subjacentes æqualiter distant, hoc est, Geometrica proportionem, vel, si mavis, Arithmeticâ omnes ab uno auro determinantur, earumque valor & æstimatio ponderatur. Hæc est Polycleti Regula, quâ Reipub. singula definiuntur, quâ meum à tuo discernitur, & cuilibet meta vivendi præscribitur: Aurum in medio ponitur, circa quod omnes laborant homines, Reges, Principes, Nobiles, Ignobiles, Cives, Rustici, Opifices.

pifices, literati, illiterati, & denique quotquot in mundo degunt Quod si ita est, an non Centrum est omnium? An non multi operantur, student, loquuntur, silent pro auro obtinendo? Respice bella, navigationes, mercaturas, tot inventa subtilia, quibus Orbis ferè totus præoccupatur, an non pro auro fiant? In Oceanum fermonis immensi lapsus dici possem, unde vix unquam emergar, si commoditatem & necessitatem auri infinitam evolvere conarer: Non ignis aut aquæ major usus est, quàm auri in hac mortali vita, licet hæc in primo statu simplicissimis naturæ donis contenta fuisset, nec auro indiguisset, cæteris paribus: Nunc aliter se res habet, cum patrium imperium à Nimrodi, venatoris coram Domino, ætate cefsarit, regesque terræ præesse populis ceperint; jura & leges, crescente hominum malitiâ, institutæ, fepes, muri, tecta, limites agrorum & fines regionum positi, æs cufum, argentum signatum, aurum precia bilium precium unum habitum sit: Paucissima ex multis innuisse sufficiat. Nullum itaque dubium est, solem hunc terrenum prælucere aliis quibuscunque rebus, ut sol planetis: Hi à sole, tanquam rege, lumen omne recipiunt, cui vicariam operam præstant assurgendo vel motus variatione sese accomodando, dum in apogæo tardi, in perigæo celeres, nunc retrogradi, nunc directi apparent: Sic ab auro cæteræ res valorem & sui precium consequuntur, quæ vicissim illi cedunt in honore, durabilitate & virtute: In honore, quia in regum coronis & sceptris gestatur, in poculis & patinis usurpatur, in catenis & vestibus visitur: In duratione quoniam cæteræ res in chaos Elementorum citò redeunt, aurum verò nunquam, nisi fortè tardissimè: In virtute, quia & Medici Hippocratici ipsi summas vires

*Aurum
sol terra.*

D affcri-

ascribunt, propter quas suis medicinis foliatum aurum immiscent & ægris propinant.

CAP. V.

Quod causæ præcipuæ, cur mensura mensurabilium & precium preciabilium sit aurum, in ternis proprietatibus existant; primò in externis. accidentibus, colore, puritate, splendore, extensione, pondere sono & innoxia qualitate.

*Aurum
cur pre-
cium re-
rum.
Auri pro-
prietates
externæ
gratæ
Visui,
Color.*

*Aurum
cur ru-
beum di-
ctum.*

AURUM. cæteris terrestribus prævalere cum non longa probatione egeat, testantibus id singulis mundi angulis, huic ad fastidium inculcando superfedebimus, ac potius causas, cur ita sit, rimabimur, quas licet diligentissimè Franciscus Picus Comes Mirandulanus, Philosophus acerrimus indagârit, cum tamen alio respectu id fecerit, easdem nostræ Minervæ proponeamus. Ex ternis itaque fontibus seu proprietatibus auri eas emergere statuimus: Primò ex iis, quæ sensui externo innotescunt; ut visui, colore, puritate, splendore. Color in auro non pallidus est (ut quidam, ideo pallere respondit, quia multos insidiatores sui patitur) sed Citrinus, qui ex rubeo & albo, mixtis inter se proportionabiliter generatur; utpote medius inter extremas, nigrum & album: Hic enim ut nimis dispergit visivam virtutem & ille in arctum contrahit, sic Citrinus color oculorum aciem, quemadmodum & viridis, reficit, in mediocritate conservat & delectat. Aurum rubeum dicitur à formalive colorante & potissima ejus parte rubea, quæ dum

dum per cancellos albos pellucet , Citrina videtur; *Cur Citri-*
 quemadmodum in virginum malis albissimis, dum san-^{num sit.}
 guis trasparet, pudoricolor cernitur. Hæc est Rosa pur-
 purea inter spinas, Veneris sanguine & lepore tineta,
 quæ non animadvertitur, nisi à sciente inter colores dis-
 cernere. Tinctores ex albo flavuum herbis suis effi-
 ciunt, ex flavo Citrinum leviter superveniente rubedi-
 ne, ne quid de reliquis adjiciam. Fusores metallorum
 cuprum rubei coloris in flavuum latonem mixtione
 cum tutia subalba vel fumo metallorum alborum pro-
 movent. Unde manifestè patet, ex rubeo & albo Ci-
 trinum emergere; qui color auro proprius est, & ex ru-
 bea albaque ejus substantia, unita, componitur. Quem-
 admodum enim aquæ rubæ & albæ simul confluen-
 tes, medii coloris aquam reddunt, ita magis cocta in au-
 ro pars cum crudiori mixta, eam tingit, & vice versâ à
 tineta diluitur. Etsi verò non omnis venustas à colore
 petatur, nec quod pulchrum, mox virtuosum existime-
 tur, tamen quia *gratior est pulchro veniens è corpore virtus*,
 eò acceptabilior est hæc inter metalla species, quò co-
 lore est speciosior. Ut enim quilibet talis præsumitur,
 qualem se hominum oculis, extrinsecus ornatus, infert,
 ita aurum à pulchro & grato suo colore apud vulgum
 primam commendationem meruit, hac præsupposita
 ratiocinatione, sub tam pulchra veste corpus præclaræ
 indolis latere, aut in domo tam honesta Dominum sin-
 gulari gravitate præditum habitare. Quæ de colore au-
 ri dicta sunt, eadem de puritate & splendore ejusdem
 accipienda veniunt. Puritas seu homogeneitas essen-^{Puritas.}
 tiæ simplicitatem arguit, quæ quò major est, eò ad Cir-
 culum, æternitatis symbolum, sive punctum indivisibi-
 le propinquius accedit. Animalia & vegetabilia ex par-
 D 2 tibis

tibus heterogeneis & organicis constant, ideoque mortuobnoxia sunt; Elementa verò ipsa, quia ad simplicitatem magis tendunt, licet non secundum partes, tamen secundum totum, permanent. His adfinia sunt ex Elementis composita puris, multiplici mixtione interveniente, qualia sunt inter metalla, perfectiora dicta. In his fortior compositio, & per minima mixtio effecit vinculum Elementorum gravium & levium arctissimum, quod vix solubile sit humanis viribus aut tēporū injuriis. Puritas verò in auro prævalet magis, quàm in reliquis metallis, quia hoc magis calore coctū, coctione purgatū, purificatione consolidatum, & totum aurum merum factum est. In lacte tres sunt substantiæ separabiles, quæ à se invicē differunt colore & cōsistentia, serosa, butyrosa & caseosa: sic in vino, sanguine & aliis liquoribus videre licet. At in auro quamvis sint binæ essentia à natura conjunctæ, tamen utriusque eadem est denominatio, puritas & homogeneousitas, eadem radix, basis & origo, nempe Mercurialis; quæ una est ex causis, cum nulla separatio fiat in auro partium, sive igne, sive aqua torqueatur. Splendor ab aquea & clara substantia terre homogeneousæ incorporata provenit, qui ideo major est in auro quàm in cæteris metallis, quia aqua lavit in hoc magis suam terram, eamque penetravit & sibi univit. Proprium enim aquæ est splendere, ut ignis fulgere & rutilare: Utrumque in auro conspicitur. Dum enim splendet, rutilat & fulget, instar stellarum in nocte micantium: Utque splendor Soli cœlesti proprius est, indeque communicatur Lunæ & cæteris cœli facibus, sic & terrestri, hoc est, auro; quod cum aqua & igne, nec non aëre & terra proportionaliter temperatum sit, hinc splendidum fulgorem noctu diuque oculos humano perstrin-

Splendor.

perstringentem de se projicit. Quod præter ipsam experientiam testatur Hermes cap. 7. tractatum 7. Ideò, inquit, Philosophi ipsum prætulērunt & magnificārunt, dicentes, Aurum hic haberi in corporibus sicut Sol in stellis sub lumine est splendidior. Et Geber in Summa lib. 2. cap. 5. Quod verò aurum clarum & mundum ipsius (argenti vivi) substantiam habuit, per splendorem ejus fulgorem & radiantem manifestatur non solum in die, verum etiam nocte. Præterea tam tactu, quàm visu Auri incredibilis extensio seu dilatatio & pondus explorantur, in quibus proprietatibus cum longè superet omnia alia metalla, videntur illæ essentiam auri magis exprimere, hominibusque gratum facere. Tantū enim unicā uncia auri deaurari, quantū vix denis argenti argentetur, referunt illi, qui experti sunt, ob summam ejus substantiæ subtilitatem & concoctionem, quæ in argento non tanta occurrit, quippe crudiori & crassiori corpore, in quo non tanta & tam diutina, quàm in illo, elementorum attenuatio & commixtio facta fuit; quod patet in uvis immaturis, quarum succus refrigerat, astringit, in crassat & repellit, cum vinum depuratum ex iisdem maturis contrà calefaciat, aperiat, attenuet & discutiat. In hoc enim spiritus ille ætherius maturatione & calore Solis satis elaboratus, circulatus & perfectus est, qui omnium vini operationum author existit; in illis nequaquam. Simili modo in auro sulfur est rubeum, maturum, diutissime excoctum, ideoque partium tenuissimarum & quasi ætheriarum, unde omnis ejus extensio, dilatatio, penetrabilitas & foliatio contingit; In argento verò sulfur album & non satis coctum invenitur. De ponderis auri quoque experimentato: res testantur, quod ferè duplum habeat argenti, sub iisdem quantitatis dimensionibus, ita ut si per idem foramen

Tactu,
Extensio.

Pondus.

D 3 men

men fila diverforum metallorum trahantur, ejusdem
 crassitudinis & longitudinis, Aureum sit in pondere do-
 cimastico granorum 72. argenteum 36. totidem plum-
 beum, stanneū 25. cupreum 30. ferreum 27. chalybeū 28.
 si Claveo debetur fides; Quamvis Erkerus auri argen-
 tique in pondere proportionem paulò aliter observarit.
 Ubi notabile quid jam dictus Erkerus, Cæsareæ Ma-
 jestatis per Bohemiæ regnum metallorum scrutator seu
 Docimastes acerrimus, adjicit; nempe nullum aurum à
 natura vel arte depuratum inveniri, aut adeo depurari
 posse per ignes, aquas aut alia criteria, quin semper tan-
 tillum de argento, naturaliter ipsi immixto, apud se re-
 tineat. Idem de ipso argento testatur, vix immuni omni
 ex parte reddendo à plumbo, quomodocunque exami-
 netur vel probetur. Quibus accinit hoc axioma, ab ex-
 perientia deductum, quod omnis minera plumbi vel et-
 iam alterius imperfecti metalli semper granum, tan-
 quam Embrionem, argenti in visceribus suis abscon-
 dat, sive hoc sit operæ pretium, ut separetur sive non. Et
 sic, quod minera argenti quælibet aliquantulum aureæ
 prolis foveat & retineat, quicquid o sores doctrinæ me-
 tallicæ contra futilissimè disputent. Ubi & hoc ipsius
 naturæ placitum & omnium in metallicis locis seu fodi-
 nis expertorum, ut apparet, Paradoxon, imò verissi-
 mum dogma, ascribemus attestante Reverendo & Do-
 ctissimo Viro M. Johanne Mathesio vallis Joachimicæ
 (ubi sesquimille, & amplius metallicos operarios noctu
 diuque occupatissimos per tot annos; circiter 100. huc
 usque vixisse constat, ex quorum consensu & relatu
 suam hanc hausit doctrinam) divini verbi olim ministro,
 in Satepta sua de metallis, eorumque ortu disertissimè,
 licet Germanicè, edita, nempe non solum metalla
 omnia

1. Notabi-
 le scitu di-
 gnissimum.

2.

3.

4.

5.

omnia ex argento vivo & sulfure orta esse & oriri, sed quoque adhuc in visceribus terræ & mineris suis crescere, hoc est, suo modo vegetare, augeri & fieri mixtione & concoctione naturali, quemadmodum supra terram creaturæ aliæ, nec simul & semel esse creata & facta ab initio; imò benedictionis divinæ verbum; *Crescite, & multiplicamini*, his quoque mutis & latentibus creaturis à DEO dictum. Adhæc, quod amplius est, eadem ex imperfectis perfecta fieri gradatim & usq; ad acmen provehi, ad quam cum pervenerint, accedente calore immodico, absumi, comburi & imminui; atque sic ætates suas diversas, infantiam, adolescentiam, maturam & senilem experiri. Quæ, si ita sunt, quemadmodum dictus Vir Reverendus (à Chymicis aliàs prorsus abhorrens, ne quid in illorum gratiam retulisse existimetur) multis argumentis & experimentis demonstrat (quæ suo videantur apud ipsum loco) taceant alii, qui hanc in metallis potentiam negant; exhibant & explodunt, utpote ingrati erga benignam matrem, Naturam DEI opificis ministram ejusque scrutatores iniquissimi rerum censores; quibus & hoc obiter enodandum relinquo, si metalla in se invicem non sint natura vel arte mutabilia, ut causam exponant, jam partim dictorum octo notabilium, & partim dicendorum; Cur metalla omnia perfecta & imperfecta in argentum vivum currens reduci queant, quod adeò vulgatum est, ut dubitationem nullam admittat; Cur ferrum in chalybem, & utrumque in cuprum transeat, non solum per aquas, naturales in fodinis Zepusienfibus, Goslarienfibus (ut oculatus testis adfirmare possum) & aliis, sed etiam artificiales vitrioli communis solutivas; Ubi, ne quis ex vitriolo, cupri atomos seu semina in ferro corrosivo congregante, id accidere

cidere opinetur, ut Gulbertus & alii cavillantur, notandum, quod hoc & à natura & arte refutetur hoc modo:

11.
Nota bene.

Cuticenis fodinis, ferrei clavi lignis infixi, ibique per aliquot annos retenti, in merum & verum cuprum,

12.

integrâ suâ substantiâ transmutati sint. Ab arte; prout alii experimentati sunt, absque vitriolo, solo oleo sulphuris per campanam factò, cum duplo aquæ fon-

Experimentum ali-
um.

tanæ commixto, cui chalybis vel ferri laminas tenuissimas sæpè ignitas & restinctas in aqua frigida, incoquendas per sex horas lento igne, tradunt; unde vitriolo viridi post refrigerationem vasis collecto, inque aqua communi cum aliis laminis chalybis, bullito, ni-

In auro cur
pondus gra-
vissimum.

tellas æris, igne propriè reducendas, apparituras. Gravissimum verò pondus in auro efficiunt elementa terrestria, in copia excedentia, ut & aquea, ab aëreis & igneis in virtute prævalentibus per minima penetrata, consolidata & repleta, ut nulli pori aëri relictis sint, ita ut quidam statuant, in eo esse octuplum terræ, quadruplum aquæ, duplum aëris & simplum ignis, quoad substantias elementorum; quoad virtutes verò & qualitates, unam particulam ignis in efficacia correspondere denis aëris, centenis aquæ, millenis terræ, & quibus omnibus mixtis & remixtis anaticâ proportionē seu æquationē auri produci. Quorum omnium, ne nos ipsi authores videamur, plurima testimonia adducere liceret, si opus esset, & ratio scripti exigere. Verùm cum per sese pateant, nec ab ullo, nisi ignaro, in dubium revocari possint, aliis præteritis, Bernhardi Comitis, Philosophi practici & experti (cui non minus, quàm alteri, in sua arte, artificii fides adhibenda est ab inexpertis) hac de re authoritatem proferemus, qui in epistola physica sua ad Thomam de Bononia;

nonia; In auro est, inquit, multò magis de elemento graviore
 & passiviori, materia scilicet, & non qualitate, quam de leviori
 & activiori, id est, quantitate. In eo major est terra quantitas,
 quam aqua, & major quantitas aqua, quam aëris, & major aë-
 ris, quam ignis. Propterea omnium metallorum est graviissi-
 mum. In hac tamen inaequali proportionem quantitas est equalis
 & anatica proportio qualitatum calidi, sicci, humidi & frigidi;
 quia quodlibet horum est in auro, ut jam prius dictum est. Cu-
 jus causa ponderis est permanentia soliditatis terrae & aquae &
 solutio aquae homogeneae cum terra: quia aqua solvit terram ho-
 mogeneam. Item causa ponderis est intrinseca eorum per mini-
 ma permixtio; quia aqua non patitur terram poros habere, tam
 in auro, quam in argento vivo, quod aliter est in reliquis metal-
 lis in quorum congelatione propter scoriam à mercuriositate seu
 Mercurii natura rejectam & heterogeneam eisdem metallis
 permixtam, pori insensibiliter fiunt, unde supervenit levitas,
 quae non est aliud, quam absentia materiae & ejusdem porositas;
 ut gravitas non est aliud quam solida appositio materiae. Haec
 ille. Restat sonus in auro, qui obtusus est & quasi nullus ^{Audienti}
 seu mutus propter causas easdem, nempe cum sonus ^{sonus.}
 fiat locis concavis, porosus & aëre plenis, ut tympano &
 aliis, & aurum nil concavitatis in se admittat; Ergo &
 ex metallis minus sonorum est, per se considerando;
 si verò cum aliis misceatur, harmoniam seu tinnitum
 non inconcinnum, sed lepidum, causatur. In auro equi-
 dem Apollo cum Musis suis auditur, ex quibus haec du-
 cunt choreas & saltant ad lymphas fontis Hippocrènes,
 ille canit ad citharam & dictat carmina. A sulfure enim
 aureo & rubeo, utpote igneo, ejus acutus sonus prove-
 nit; A Mercurio, ceu aquosis partibus, gravis. De Quali- ^{Gustatus}
 tate innoxia auri dicimus, quod in cibis & potibus pro ^{innoxia}
 patinis & poculis Regum & Principum optimè infer- ^{qualitas.}
 E viat,

viat, cum illis nec æruginem, nec ferruginem vel plum-
 baginem, aliudve simile, humanis visceribus ingratum
 & noxium, administret, sed contenta edulia & potulen-
 ta tanquam diligentissimus Condus Promus accipiat &
 reddat. Acetosa, succus cibi, limonum in vasis aliis me-
 tallicis potius venena fiunt, quàm Alexiteria adversus
 venena, cum corrodantur ab ipsis vasa, quemadmodum
 & ipsa lapidea & marmorea, in auro verò manent, quæ
 sunt, imò in virtute augentur. Hinc quæ mala à plum-
 beis canalibus & vasis, quibus aqua ducitur & contine-
 tur, in cibis & potibus usurpata sæpius, inferuntur, ut
 sunt strumæ gutturis & nodi, auro dicuntur curari; ut pa-
 tet in quibusdam regionibus, ubi pro curatione eorum
 aureus numus patientium collis nudis adaptatur. Ad
 hoc à Regibus medicantibus fit, non Medicis, qui po-
 tius accipiunt, quàm dent aurum, pro mercede. In
 aliis quoque locis, ubi argentum vivum seu inspi-
 ratione seu inunctione corporibus humanis se insi-
 nuaverit, per idem aureum remedium illud educi & ca-
 ptari posse, sunt, qui testantur. Innoxiam verò qualita-
 tem in auro imprimis animadvertimus in ustulationi-
 bus, quæ si fiant cum auro absque fœda exulceratione
 aut erosione, imò absq; indecenti cicatrice perfici, ipso
 usu expertum est, ut in pilorum frontis eradicatione,
 cauteriis quibuscunque & aliis hujusmodi: Unde Avi-
 cenna dict. 5. cap. 7. *In auro, inquit, sunt naturæ abscondita,*
quæ prosunt toxico, aut illi, qui percussus est ferro; & pueris na-
scantibus, si quando natus fuerit, teneat, non timebit Demo-
nem. Et si pragnans mulier biberit, non abortabit. Et dict. 6.
 cap. 13. *Non putes, quòd lapides, quamvis cariores vendantur*
auro, quòd magis valeant, quàm aurum. Ideò enim precium ha-
bent, quia pauci inveniuntur; Et de omnibus rebus hujus seculi
magis

magis valet aurum, & ita fuit, & erit per omnia secula. Item dict. I. cap. 2. Et sicut Sol magis valet, dans fortitudinem suam usque ad Saturnum, & deorsum usque ad Lunam, & ita aurum est preciosius omnibus aliis ; Et ideo, quia omnes res cœlestes sunt mixtae cum terrestribus. Hæc Avicenna. Quæ omnia & singula antedicta primam & externam quasi causam præbuerunt hominibus, quod aurum ita honorârint, pro precio preciabilium assumpserint, & quibuscunque aliis terrestribus anteposuerint, ut Monarcham. Cùmque, quod rarum, carum, & semper cupiamus negata, hinc auro precium augemus, ejusque fitim magis patimur, quàm si ejus copiam, quantam vellemus, in propatulo haberemus, quod tamen per accidens contingere non diffitemur.

C A P. VI.

Secundò, auri prerogativam dependere ab ejus à corruptione immunitate, & quasi perpetuitate contra omnium elementorum injurias, ut ita eternitatis imago corporea habeatur.

QUÆ hæcenus dicta sunt de auri æstimationis causis, vulgo satisfacisse potuerunt, qui saltem exteriora respicit accidentia, inque iis hæret obtutu, ad interiora vix unquam penetrans, quemadmodum pueruli videntes pomum ex ejus colore & sapore non ingrato certi nihil ulterius, cur appetant, animadvertunt. Verùm hæc prudentibus non satis ad palatum fuere, qui essentiam rerum & causas internas acrius scrutantur: Unde nisi quid aliud in auro præ cæteris mundi objectis reperissent, calculum suum alteri naturæ potius,

E 2 quam

*Aurum
quia quasi
perpetuum
gratum.*

quàm auro dedissent, in qua nimirum hoc, quod maximè optarent, aut re ipsa, aut imaginetenus invenirent. Ut autem omni creaturæ, præsertim rationali seu homini, hoc in votis maximè est, ut cum sit, bene sit, nec unquam esse desinat, ita videntes aurum verè unicum in rebus humanis incorruptibile existere, aut longissimæ durationi, quæ proximè ad æternitatem accedit, aptissimum, hoc elegerunt unà cum vulgo consentientes in subiecto, licet fine diverso. Aurum itaque ut pulcherrimum visu, tenuissimum dilatatu, ponderosissimum tactu, rarissimum inventu, saluberrimum usu judicatum, cum æternitatis haud obscuras in se ostendat proprietates, præ aliis, sapientibus arrisit, ut esset corruptibilium norma, terrestrium thesaurus & elementorum compendium. Existimârunt insuper æternum illum Universi Creatorem (qui ex elementorum sinu & capsula omnia corporea sublunaria eduxit) cum individua hominum per se, ut jam vivunt, æterna non creârit, sed per sobolē subsequenti eorū corruptioni & elementali dissolutioni consuluerit & subvenerit, voluisse aliquod symbolum & tecmyrion æternitatis post hanc vitam futuræ, cum corpus & anima eodem vinculo societatis quasi postliminio copulabuntur, nobis ob oculos proponere, unde tanquam ex aperto libro ea, *QVÆ JAM NON SUNT, SED ERUNT, QVÆ VERO SUNT ET ESSE DESINUNT*, quotidie disceremus, nempe Aurum corporeum & elementatum à natura factum, non destruendum, quoad terminus mundi adfuerit. Animalia, plantæ & reliqua omnia in hac mundi inferioris machina seu theatro, oriuntur, augentur, diminuuntur, moriuntur, pereunt, & personas suas mutant, imò esse incipiunt & desistunt, pro magni illius Actoris voluntate.

*Æternum
symbolum
æternitatis.*

te. Solum aurum à prologo ad Catastrophen expectat, omnes actus perficit, in omnibus scenis currit, nunc Rex, nunc servus, nunc Medicus, miles, agricola, mercator, ut ipso Vertumno aut Protheo plures assumat formas & habitus. Omnes enim homines seu superioris seu inferioris ordinis hoc uno decorari cupiunt, hoc uno honorari, imò & sexus foemineus hos sibi datum ad mundum & delitias arbitratur, & quis non sibi vendicat Aurum, ut proprium? Sexcenta sunt artificum genera, quæ id ex suis tenebrosis claustris eruunt, ab admixtis segregant, purificant, fundunt & elaborant. Plures, qui propter id lucrandum & obtinendum, insudant: Causa hæc una est; quia etsi à furibus & prædonibus auferri possit, tamen ab igne & aqua, carie, putredine, tineis & vermibus præservetur, ut tutissimum vitæ humanæ Balsamum & Viaticum, quod in parvo corpore multarum rerum censum contineat, tanquam alter Tydeus, de quo dicitur, quòd parvus mole corporis, magnus virtute mentis extiterit. Si quis ab oriente in occidentem, vel à septentrione in meridiem, aut vice versa tendat, Comes itineris aureus numus aptissimus est; quia nec gravat portantem, sed lætitiâ potius afficit, cum sese captivum pro Domino suo in exteris oris apud barbaros duci patiatur & detineri, ut Dominus liber per mundum migrare possit: qui eidem victum & amicum, equos, quadrigas, arma & gratiam apud cunctos quærit, sese pro pignore sistens creditoribus. Aurum solum non formidat hostes, quia intrepidum, licet ferè omnium insidias patiatur, invictumque permanet, licet vim sentiat. Ignis quidem illud liquefacit, at non destruit; aqua corrodit, at non consumit; Oceanus absorbet, sed in fundo suo abscondit & postrevomit. Hoc

Aurum personam perpetuam sustinet in scena mundi.

Aurum vita humana Balsamum.

Aurum servus fidelissimus.

*Aurum Cy-
gnus invul-
nerabilis.*

*In auro æ-
ternitatis
imago.*

*Æterna ci-
vitas com-
parata au-
ro.*

unum ridet omnes omnium conatus hostiles, estque veluti Cygnus invulnerabilis, à nullo, ne Hercule, subjugandus. Hæc est Aquila illa gemina Delphis (ubi Apollo ex auro solido aram, ex Croesi illius ditissimi dono, mille laterum habuit) utrinque versus Ortum & Occasum ad terrenum orbem circumlineandum emissæ, quæ eodem loci revertitur. Aurum solum, ut sapiens, quamlibet terram elegit pro patria, cum ubique bene se habeat, omnia sua secum portet, nec aliena appetat, ipsum ab aliis semper appetitum: In hoc uno æternitatis imago relucet, cum idem tanquam pulcherrimus ille Narcissus sese in fonte aquæ splendidæ contempletur, seipsum depereat amore & à seipso pereat perennis ut vivat. A quo enim liquefcit, & omnia alia labascunt, nempe igne, nutritur solum, ut Salamandra, cum in igne creverit, ut Pyrausta, quod de sulfure ejus seu forma rubea intelligi debet: Cui sanctus Evangelista Johannes in Apocalypsi cap. 21. v. 18. assimilari dicit *Urbem sanctam*, affirmans, *eam fuisse aurum purum, & similem vitro puro*: De quibus verbis Mathesius in Sarepta Conc. 15. *Textus equidem Johannes, inquit, videtur non de communi auro, quod apud nos cognitum est, loqui, sed de novo & singulari quodam auri genere, quod supra pristinam suam nobilitatem & vim in novo mundo proprietates habiturum sit ad instar cristalli, nec tantum refulsurum, sicut lapis auri vel hyacinthus, qui tantum auri colorem habet, sed hic etiam ipsum aurum spissum ac defecatum fore & perspectibile*. Hæc ille. Quæ similitudo ideo ab auro desumpta videtur, tum quia hujus forma abstracta à materiali parte instar vitri ruberrimi & pellucidi appareat, tum quia tota ejus compages quasi æternis vinculis ligata inter se cohæreat, ideoque æternæ civitatis, Hierusalem ideam repræsentet: A
stramine

stramine enim & stipulis, aliisve combustibilibus & facile perituris rebus allegoria desumpta alienissima fuisset, ubi de perpetuo duratura societate aut de cœlestibus sermo est, quæ nihil cum istis adfinitatis aut commercii, cum auro verò plurimum obtinent. Nam ut cœlum, quoad visibile, purum est absque maculis, rotundum in forma & motu, mutationi nulli ex elementis obnoxium, sic Aurum. Quicquid beatorum hominum cœli arcem & felicitatem possidet, illud sublunaria omnia, *ut vanitatem vanitatum & omnia vanitates*, despicit, & ab illorum injuriis liberum evasit, etiamsi gigantea manus superaddat Pelion Ossæ, & minas horridas crepet: Ita quicquid ex imperfectis metallis aut mixtis ad auri constantiam à natura magistra vel arte obstetrice provectum est, id manet in eo statu prospero, donec mundus ipse, quicquid contra fremant nugigeruli blaterones, qui se cœlum digitis tangere posse imaginantur. Adhæc Magi illi seu sapientes viri, qui Regi Regū recēs in Bethlehem nato, Christo Salvatore nostro, Genethliaca obtulerunt dona, inter cætera aurum elegerunt, utpote Regi ob æternitatis imaginem debitū. Ut enim palma & laurus dabatur antiquitus æterno temporalibus & mox morituris Regibus in symbolum certæ alicujus victoriæ, sic huic æterno Monarchæ, qui carnē humanam in tempore assumpsit, at in æternum non depositurus est, meritò datur Aurum, unum, perpetuum, tum ob humanam necessitatem, tum ob divinam omnipotentiam & affluentiam. Ne quid de auri usu in Veteri Testamento adjiciamus, hoc constat, etsi sit & habeatur æternum aurum, ignibusque insuperabile, tamen à Moise, ex jussu divino, aureum vitulum *in Eremo Idololatriæ objectum, ab Aarone erectum,*

*Æterno
Regi au-
rum da-
tum in
symbolum.*

*Mosis arti-
ficiū cum
auro.*

Exod.

i. Aurei
nodi filum
Elemento-
rum per
minima
mixtio.

Exod. cap. 23.) combustum, ejusque pulverem aquæ in-
persum populo Israëlítico propinatum fuisse, quod
non absque miraculoso artificio sive divino sive chymi-
co factum suspicamur, aliisque magis enodandum re-
linquimus. Causas verò hujus in auro perpetuitatis,
quamvis ex ante dictis quilibet subintelligere queat,
tamen hîc eas uberiores indigetabimus. Triplex omni-
no aurei nodi filum est, quo ille connectitur; Primum,
Elementorū, terræ, aquæ, aëris & ignis illa proportionē
& mixtionis subtilitate mira complexio & p̄ minimos a-
tomos mutua colligatio, ut terra absq; aëre & aqua abs-
que igne, licet inimico aliàs infestissimo, manere nō pos-
sit, utq; ignis aër, aër aquā, aqua terrā, quasi cathenatim
conjungat in rarefaciendo, & e contra terra aquam, a-
qua aërem, aër ignem copulet in condensando, ut fiat
unum compositum, constans, perpetuum, licet Ele-
mentatum. Dum enim ignis externus stimulat aquam
Mercurialem, ut subvolet in auras, quemadmodum in
vulgari Mercurio, metallis imperfectis, aliisque liquo-
rosis substātiis contingit, detinetur à terra homogenea,
cui ea aqua incorporata est, & per aëris intercessio-
nem commendatur igni interno, ne ille admittat sepa-
rationem aqueæ substantiæ à reliquo composito. Nam
similia similibus conservantur & contraria contrariis
tolluntur, ut habent Medicorum axiomata. Cum verò
consuetudo fiat altera natura, & quæ consueta sunt, fa-
cilè tolerantur, insueta minus, ut patet in Æthiopibus,
qui Solis ardore inde à pueris exusti, nostræ æstatis in-
tensum calorem quemcunque faciliè ferunt, qui for-
tè Germanis minus assuetis molestissimus sit, hinc aqua
frigore continuo densata transit in cristallum vel ter-
ream substantiam pellucidam, & vice versa Mercuria-
lis

His aqua calore diutino exercita, absque evaporatione, calori assuescit & fit calida, permanente qualitate. Tigris tandem disciplinam agnoscit, & leones & ursi domantur tempore. Quidni Elementa quoque à contrario suo emolliantur, superentur & vincantur, dummodo violentia subitanea operationi absit? Hinc naturalentē festinat in suis mutationibus naturalibus, donec Aquila Bufonem attollat, & bufo aquilam depri-
mat, hoc est, alterum ab altero inseparabiliter teneatur, & sulfur ex argento vivo generetur, identitate substan-
tiæ Mercurialis manente. Secundum filum comple-
xionis aureæ est in duplici jam dicta substantia Mercu-
riali, fixa & volatili, rubea & alba, matura & immatura;
ex quibus si cruda alba & volatilis per se consideretur,
invenitur, quod in eo aqua ita adhæreat terræ, & terra
aquæ, quod terra cum aqua simul in aëra seu alembi-
cum ascendat, quod est aliàs contra commune naturæ
institutum. Ex animalibus, vegetabilibus & reliquis
omnibus calore fit separatio, ut aqua absque terra
ascendat, terra absque aqua in fundo resideat. At in
Mercurio omnia Elementa cum aqua volant, nempe in
volatili, quemadmodum & in fundo quiescunt, nempe
in fixo. Quantum enim juris habet aër in terram, ut il-
lam subvehat, tantum & terra habet in aërem, ut illum
secum in fundo retineat; Quod contingit in altera auri
parte, cocta, rubea, fixa. Hæ duæ substantiæ simplici-
ter & seorsim per se mixtæ denuo miscentur & una cum
altera confunditur, sicut fixa, rubea & cocta albam, vo-
latilem & crudam figat, fixet & concoquat. Quæ du-
plex mixtio in auro naturali facta efficit, ut ejus substan-
tia sit indivisibilis, & prorsus quasi perpetua. Tertium
aurei nodi vinculum est æquatio quatuor qualitatum.

2. Aurei
nodi filum.
Duplicis
Mercuria-
lis substan-
tia, fixa &
volatilis
conjunctio.

3. Aurei
nodi vin-
culum: æ-
quatio
quatuor
qualita-
tum.

F Cum

Cum enim qualitates, ut accidentia, suis substantiis quæque adhæreant, nec ab iis separentur unquam, substantiæ verò sint inter se mixtæ omnimodè, hinc & qualitates in suis intensis gradibus sunt verè commixtæ sic; ut una aliã ad mediocritatem reducat, & exactam temperiem exprimat, quæ dicitur æquatio quadrata qualitatum elementalium, ut supra cap. 2. differuimus. In cæteris mixtis, excepto auro, non est ejusmodi æquatura in summis gradibus, & si sit quo ad qualitates, non tamen substantiæ sunt ita dupliciter per minima conjunctæ, ut terra potius cum aqua subvolare velit, quàm separari, agente igne, eamque rarefaciente. Hinc in temperatis vegetabilium vel animalium substantiis, manna, saccharo, aliisve hujusmodi facilis est separatio Elementorum seu partium compositi, ideoque hæc temperata à calore ventriculi humani mox vincuntur & segregantur, ut in cibis alimentosisque medicamentis contingit. Hoc triplici muro Castrum aureum circumdatum omnibus Elementorum hostibus insuperabile permanet, nisi quis veram clavem à Domino Castri acceperit diutinâ animi speculatione, exercitio manuum & labore Chymico. Hoc est omnibus Tempis Thessalicis, campis Elysiis & cornu copiæ longè ante ferendum, quippe quod terrestrium thesaurorum omnium gazophylacium existit. Hoc gazas Arabum, arenas Indorum & scrinia Ægyptiorum longè antecellit, imò Psyches illius (aureolo decantatæ Apulejo) voluptatum illecebris referta Aula est, in qua Appetitiva animæ humanæ vis nunquam non degere exoptat. Verùm Aurum ita æternum putemus, ut secundum quid dictum, accipiamus. Ex fragilibus enim & caducis bonis, id est, in suis partibus firmitus & constantius, quo ad amissionem

*Castrum
aureum.*

*Aurum æ-
ternum non
simpliciter.*

nem verò ejus possessionis, cæteris omnibus par est, & inter Fortunæ dotes, quæ esse vel abesse possunt, numerandum, imò doctrina, virtute & ingenii donis adhuc longè fragilius : Unde ea consideratione habita, quod aurum facile amittatur naufragio, furto, vel aliis modis, Philosophi antiqui adhortati sunt inquilinos suos, ut filiis ea quærerent & relinquerent bona, quæ cum naufragio unà cum ipsis enatare, ac à furibus non comminui possent, intelligentes bonas literas, virtutes & scientiarum liberalium cultum. Verùm illi relativè & politicè aurum considerant, nos per se & physicè, quatenus est corpus naturale, mixtum ex quatuor elementis, ex terrestribus maximè solidū & incorruptibile. Unde ipsum non propriè dicendo, sit æternum, sed æternitatis imago visibilis, hominibus ante oculos posita, ut à corporeo ad incorporeum, à terreno ad cœlestē, à propinquo ad remotum, à præsentī ad futurum cogitationes dirigat, quod quomodo fieri possit, in sequenti capitulo trademus.

CAP. VII.

Quod totus hic mundus apertus liber sit, docens rationales homines in genere, quod & qualis sit DEUS, quod hæc vita transitura, aliæque æternæ felicitatis expectanda sit, in quo Aurum, qui paginam esse negat, Elleboro indigeat.

SI cui hæc incredibilia & à longinquo petita videantur, tanquam ex musca elephantem facere aut ter-

F 2 ram

*Mundus
codex qua-
lis.*

*1. Folium
codicis
mundani.*

*Aurum
speculum
mundi.*

ram cum cœlo miscere, sit nostri propositi, huic ego, si
modò paululum me audiat, rationes dictorum amplio-
res & sufficientes adducturus sum. Antonius quidam
Eremita cum in solitariis locis vivens indies magis de-
votus & doctus evaderet, interrogatus, unde tantam
doctrinæ ubertatem hauriret, cum absque libris esset,
respondit: Hic totus mundus, quàm latè patet, mihi de
DEO, ejusque operibus apertus liber est, in quo sene-
scens studeo & studens doctrinis novis atque novis refi-
cior & erudior. Hoc nobis in mundo, non in Eremita, vi-
ventibus æquè dictum & ratum sit; quod tota hæc orbis
machina, quæ à munditie Mundus Latinis, & ab ornatu
κόσμος Græcis dicitur, nil nisi codex sit multarum pagi-
narum, in quibus, quo quis magis studeat, eò doctior e-
vadat. Incipiamus redire ad elementa literarum prima,
non ut cum sene Plautino ternas A, M, O, discamus, sed
quaternas D, E, U, M, agnoscamus. Primum hujus
magni voluminis folium est cœlum Empyræum, ipsius
Dominorum DOMINI & Deorum DEI OPT. MAX.
æternum domicilium, quoad humana mens imaginari
potest, Angelorum & beatorum omnium sedes, mansio
& requies, quò omnes, velut ad portum nautæ, aspira-
mus. Hoc primum ut est in consideratione nostra, sic ul-
timum in possessione. Post, Primum Mobile est cum
octo sphaeris stellarum, unà cum superiori fixarum, reli-
quis errantium. Utrumque in auro, veluti in speculo a-
nimadvertimus: nempe illud in parte immobili, fixâ, ru-
beâ, quietâ & FORMA auri, quæ proprium ejus sulfur
est & ætheriæ originis, quia Solis cœlestis proles & effe-
ctus sit; Hoc, utpote systema novem orbium in mobili-
bus, volatilibus & albis auri partibus representatur, sci-
licet Mercurialibus, quæ intelligenti sufficiunt. Secun-
da

da pagina, quatuor elementa, quatenus talia comple-
ditur, hoc est, regiones ignis, aëris, aquæ & terræ. Hæc,
quomodo in auro sint efficacia & manifesta, in præce-
dentibus satis dictum est. In Globo terreno innumera
pagina hujus magni libri patent, quas omnes recensere
aut evolvere, non est hujus angustiae tam loci, quam
temporis. Ediderunt de singulis alii sua volumina, qui-
bus supervacaneum esset, quid adjicere. Inter ea verò,
quæ ex terra effodiuntur, vel ex fluviis colliguntur, cum
aurum sit præstantissimum, ideo in hoc mundano codi-
ce non negligendum, sed altius considerandum est. Si
quidam in apicularum speculatione sola consenuit, at-
que inde DEI providentiam & omnipotentiam aucu-
patus est, quid nos non faciamus in auro? quod licet par-
tes non habeat organicas, nec motus aut operationes
visibiles, tamen cum inter bona fortunæ optimum sit, &
non, nisi longissimo temporis intervallo à natura produ-
catur, merito quoque inde DEI præsentiam attestari li-
ceat: si rectè Poëta cecinit;

Præsentemq, refert una vel herba Deum.

Annon idem de hoc preciosissimo DEI dono prædi-
candum est? Mutum quidem aurum est, quoad sonum
aut vocem, nihilominus tacito quodam effectū suæ ef-
ficientiæ clamat, & de DEO testimonium ubique perhi-
bet. Si in tricolori viola, quæ herba Trinitatis vulgo di-
citur, ob colorem trinum, æterna TRINITAS & MA-
JESTAS Divina exprimi putatur, in subjecto adeo vili &
quolibet vento vel æstu perituro, quidni eadem potius
in auro (quod non à vento, sed nec ardentissimis ignibus
aut stygiis aquis consumitur) tanquam divino quodam
speculo, repræsentetur? Nam, ut DEUS unus in essen-
tia, at Trinus in personis est, nec propter personarum

2. Pagina
libri mun-
di.

Aurum
magni libri
magna pa-
gina.

Aurum
sua essen-
tia expri-
mit Tri-
nitatem.

F 3

ternarium

ternarium numerum tres sunt Dii, nec propter essentia unitatem Una saltem persona est, sic in auro una est substantia homogenea, Mercurialis & inseparabilis, in qua tamen substantia sulfurea & rubea per se consideratur, & alba per se; quia rubea ab alba præcessit, tanquam à patre filius, nihilominus quia punctum illud Physicum rubeæ & fixæ substantiæ fixavit albam, atque hinc fecit eam æquatam & auream, inde in auro factò à natura neutrum illorum fuit prius & posterius, sed unum ad alterum relativè respicit. Cum verò hæ duæ substantiæ sint unitæ & colligatæ mutuò, hoc earum vinculum, quod in essentia non differt à colligandis, est tertium in hac trina unione. Hæc intellectui dicta nisi sufficiunt; En sensui oculorum eadem manifestemus. In Amausis seu vitris rubeo vel alio colore tinctis tres sunt substantiæ in unitate inseparabiles; primò cristallinum vitrum, secundò color rubeus vitrificatus; quæ duo dum confunduntur, tertium intervenit, quo uniuntur. Videmus enim in ejusmodi vitro rubeo, quo decoratur aurum ab aurifabris, tria distincta, colorem tingentem, substantiam tinctam & sustententem, & substantiam, per quam pellucet & apparet, quæ si unum dixeris, non falleris. Quod tingit enim tinctum est, & quod sustinet, sustinetur, eaque singula pellucet. Idem alii per laternā ex cornu transparentem declarant, in qua id, quod sustinet lumen, unum est; ipsum lumen, quod sustinetur alterum; tertium, cornu, per quod lumen transmittitur: sed hæ tres substantiæ cum non sint unitæ, crasso modo saltem rem exprimunt, ut eò melius intelligatur: In auro omnia sunt unum, atque illud unum tripliciter consideratur vel ut substantia terrea, quæ in fundo manet, & tanquam ossa in homine, alia sustinet; vel ut substantia aquea

Isaac lib. 2.
cap. 93.

Isaac lib. 2.
cap. 90.

In auro omnia sunt unum.

aquea & aërea, quæ suâ naturâ in altum subvolat, sed à terrea detinetur, ne possit, estque veluti caro & humores in homine; vel ut substantia ignea, quæ rubea est propriè & cæteris duabus profundissimè unita, eas permeans & maturans, estque velut spiritus vitalis & animalis, calidumque nativum in humano corpore. Imò ipsum aurum hominis partes, tanquam Microcosmi idea, optimè exprimit, tam animam, quàm corpus; quarum una immortalis, altera ex corruptibilibus elementis condita est, mirabili modo inter se junctæ, ita ut ab animâ, tanquam causâ primariâ seu Endelechiâ, ut Aristoteles vocat, omnes motus & Physici & vocales procedant. Et quod omnium maximum, in auri compositione, resurrectionis humanorum corporum, animæque in ea remittendæ imago apparet manifestissimè. Mille enim testimoniis illorum, qui viderunt, adfuerunt, fecerunt, constat, formam quasi animam auream, undecunque habitam seu elicitam, seu artificio naturæ productam, immissam in argentum vivum vulgi, id in compositum aureum, auro naturali in omnibus correspondens & æquale, provexisse, mutasse vel perfecisse. Quæ autem vera sunt, ut nulli nisi cæco vel ignaro vel invido neganda, animæ humanæ à corpore separatæ, inque id iterum novissimo judicii die immittendæ, præsentissimam figuram referunt. Quicunque verò hisce toties visis, auditis & factis contradicere audeant, quod illis ex libertate Philosophica & opinionum varietate licet, iidem, nisi pudore & metu pœnæ coërcerentur, facilius, ut olim Saducæi & etiamnum Epicuræi, resurrectioni nostrorum corporum post hanc vitam futuræ sese opposerent; quippe cujus Scriptura sola, licet miraculis & exemplis probata, extet, nulla autem nostri ævi expe-

Aurum hominis partes exprimit.

Aurum imaginem resurrectionis corporum præbet.

experientia: quod dictum nolim, quasi ideò sit incerti-
 or, quia antiquis innitatur testimoniis & fide Christia-
 na solummodò percipiatur, sed quia increduli ad sen-
 sus, palpabile & præsens objectum testium vivorum,
 multò magis ad intellectum, non palpabile & futurum,
 testium defunctorum, præsupponantur. Hujus tempo-
 ralis vitæ transitorie rationem qui petit, ratione desti-
 tuitur, dum in omnibus individuis ut initium sit termi-
 nū animadvertit, nec ullus hominum ab æterno fuerit,
 nec in æternum, prout nunc, vivet, sed unus post alium
 advenit & discedit, tanquam personæ in comœdia. Æ-
 ternæ verò & futuræ felicitatis verissima testimonia in
 sacris literis prostant; unde tanquam ex fontibus Israë-
 lis, illa unicè petenda sunt; Quæ hic dicuntur, ex Naturæ
 libro adducuntur, nec ideo contemnenda, quòd à no-
 bis, quasi primis, in medium proferantur, cum sint ipsa
 DEI Opt. Max. magnalia, æquè ut animalia aut vege-
 tabilia, in quibus resurrectionis corporum quædam
 imago adumbratur, exempli gratia in somno, quo ani-
 mal quodcunq; sepultum jacet, privatum sensu & mo-
 tu, donec evigilet; in hirundinibus, ranis, & ejusmodi a-
 liis, quæ hieme in aquis, veluti mortuæ delitescunt, vere
 novo vitam resumunt, ne quid de muscis aliisve insectis
 dicam, quæ suffocata in oleo vel aqua, cinere conspersæ
 dicuntur reviviscere. Si verò quis hæc symbola natura-
 lia inesse, neget auro, illi Carneadis remedium, nastur-
 tium, quo cerebrum à mucosa superfluitate expurget,
 & ut lolio abstineat, tam vili tritico, indicimus & opta-
 mus. Frustra enim noctua increpat Solis radios & sus a-
 maricinum; cum hæc rostrum suum oletomancipatum,
 illa oculos tenebris, detestari & corrigere deberet. Sic-
 cine ais (Erasti umbra) essentiam Ellebori non posse ex-
 trahi,

trahi, cum tamen appareat à nostri seculi scriptoribus
fat emunctæ naris eam felicissimè extractam & novis
quibusdam Medicis propinatam esse, cum risu omnium
facetissimo?

CAP. VIII.

*Tertiò auri præcellentiam peti ab internis & reconditis
in eo virtutibus medicinalibus, quibus Cordi hu-
mano confortando in primis appropriatur.*

TH E O R E T I C A S auri proprietates, seu quæ in solam
contemplationem humanæ mentis veniunt, jam
produximus, restant Practicæ, hoc est, quæ in usum a-
ctionemque cadunt, percurrendæ, ideò internæ & re-
conditæ dictæ, quia non à quovis, oculo aut intellectu
capiantur absque præcedente administratione & usu:
Utenim gladius in sua vagina absconditus manens nul-
lam aut exiguam sui utilitatem ostendit, sic & aurum so-
lidum & compactum existens, virtutes, quas intus tegit,
nulli obvias reddit, nisi moveatur arte & manibus hu-
manis. Quis Uniones admiratus fuisset unquam, nisi ex
suis conchis extractos vidisset? Illi itaque, qui de auri
virtutibus in medicina quid asserunt aut negant, utpote
non expertis, uti cæci de coloribus judicant. Sunt, qui
auro omnem vim medicinalem detrahunt, quia vident
alios, quos errasse nesciunt, ita fecisse: Sunt, qui eidem
incredibilia ascribant ex aliorum quoque traditione. At
neutris nos assentiri possumus, cum in extremis versen-
tur lineis, à quibus facile est præcipitari in errores absur-
dissimos. Medium tenuisse, ut tutius, sic veritati propin-

G

quius

*Aurum
materia
medica-
menti opti-
mi.*

quius est. Dicimus ergo Aurum non quidem esse omnium defectuum & superfluum in corpore humano remedium, sed tamen esse materiam, in qua optimum Medicamentum, tanquam nucleus in sua testa, conclusum delitescat; quod uni, ei que præcipuo corporis nostri visceri CORDI conveniat. vel ex proprietate occulta, ut quidam ex Medicis loquuntur, vel aperta temperie, quæ in eo summa & æquata reperitur. Quod si hæc alicui adeo absurda videatur, ut frontem caperet, Rhinocerotem fingat, instar Ciconiæ crepet, tanquam de essentia Hellebori extracta quid gustasset, nos Aurum illi hoc potabile pro Bezoardico offeremus, hoc est, solidis rationibus probabimus, esse in auro naturali virtutes medicinales excellentissimas reconditas, imò longè majores, quàm in ullo vegetabilium, idque ad unius creatoris laudem & proximi utilitatem. Si quis multorum abusus circa aurum in medicina & aliis respiciat, eosque detestetur, ut merito, atque ideò verum usum una improbare velit, musæam judicio non superat nec hirundinem aut murem docilitate. Illos proscribimus, hos laudamus; illos indignos non solum Medicis, sed quoque honestis aliis quibuscunque, hos dignissimos pronunciamus, quod in initio præmonitum docuit. Dioscorides equidem, qui singula vegetabilia & ex terris effossa, nec non alia, ad humanam medicinam usurpata, diligentissime, ut fateor, tractat & evolvit, nullam mentionem auri, ejusve virtutum medicinalium fecit; quod si quos movit inter cætera, quasi auro nil virium ejusmodi insit, illi falluntur sua imaginatione. Multa enim Dioscorides aut volens præterire, aut ignorans non percepit, aut nunquam vidit vel audivit. Aurum quidem optimè noverat, quoad usum externum, quoad inter-

*Dioscorides
cur præte-
rit aurum.*

internum, non item. Etsi integrum sciverit propinatum
in aegritudinibus, non tamen istæ vires in eo inventæ aut
animadversæ, quæ admirandæ forent, cum præsertim
experimentum repeti non posset sæpius in tanta auri
caritate. Respondemus itaque Dioscoridem excusa-
tum esse, cur nihil de auri corpulenti, adeo cari, reme-
diis tradiderit, cum ut vanissimus & damni cujusdam
author coargui posset, si effectus non responderent sem-
per experimento. Deinde, quia clausum auri compo-
situm invenit, cujus proprium sit potius pati, quàm age-
re, omnibus qualitatibus æquatis in substantiis tum fir-
miter connexis & mistis. At Dioscoridi Galenum, Avi-
cennam & multos alios classici Medicos opponemus,
qui nisi auro efficaciam medicinalem inesse judicassent,
vel ratione vel experientia edocti, non illud in tot com-
positione immisissent etiam in sua corpulentia & clau-
sura, nisi hoc modo hominibus divitibus imponere, aut
pauperes pecuniis emungere forte vellent, quod neuti-
quam est credibile de tantæ authoritatis viris, quos no-
stri seculi Medici volentes sequuntur, debere statui &
præsupponi. Aurum enim ingreditur antidotos, Læti-
tiam Galeni dictam, Diamoscum, Diambram, Auream
Alexandrinam, Alchermes, è rosis, è lapide radiante, &
alia medicamenta nunc in officinis usitatissima. Quid
ad hæc illi, qui auro nullam vim, Elleboro æqualem aut
conferendam ascribunt? Antacent, aut Præceptores
suos Ellebori essentiâ extractâ pro didactro excipiunt?
Erasmus, Germaniæ nostræ Medicus doctissimus, ut fa-
tear, improbavit ex metallis remedia, præsertim ex au-
ro. At idem tamen lapides non rejecit è medicamento-
rum classe, cum de fabuloso (non Philosophico, cui con-
trarius) integrum tractatum ediderit & re ipsa appro-
bavit

Galeno &
Avicenna
auri usus in
medicina
probatum.

*Misochymia
sortum obje-
ctioes.*

bârit lapidum virtutes, dummodò vel illi vel hæ sint satis cognitæ: Si itaque alium lapidem, ve etiam vires auri in medicina agnovisset, absque dubio illis neutiquam contradixisset. Quod verò non cognitis contradixerit, an ideo, quod docti viri est, fecerit, judicent alii. Multa sunt & esse possunt, quæ nec Erastus, nec tu, nec ego, esse fortè credimus, at nostra incredulitate non expugnatur, ut esse desinant. Sed audiamus Erasti sequacium rationes: Metallorum, inquiunt, præsertim auri & argenti

” tinctura à natura nostra maximè alienæ sunt, quia venenatam
 ” qualitatem, natura nostræ inimicam continent; mordent enim
 ” & arrodunt. Illa autem, quæ corpus nostrum nutriunt, calidum
 ” nativum fovent, humidum radicale conservant, natura nostræ
 ” similima totâ substantiâ, potentiâ saltem esse debent, ut in sub-
 ” stantiam nostri corporis transmutari commodè possint. Similia
 ” enim similibus aluntur & conservantur: Calida enim calidum
 ” in conservatione, in curatione autem contrarium postulat. Nam
 ” ex quibus constamus, ex iis quoque propter similitudinem, quæ
 ” debet esse materia, sustentamur. Debent igitur esse calida & hu-
 ” mida proportionata, quod in his consistat vita: non enim quod-
 ” vis cuiusvis, sed determinatè est amicum, alias ex quolibet fieret
 ” quodlibet, quod omni Philosophiarationali contrariû. Quis ne-
 ” scit, aliis partes nervosas, aliis carnosas, aliis cutaneas ali & con-
 ” servari? Metalla verò, quia à natura nostra dissita sunt, tū quod
 ” elementis proxima & paucissimis, ut optimè probat Erastus,
 ” conflata mistionibus, Corpus autem nostrum ex maximè mistis,
 ” tum quod sicca durag, sint, adeò ut corpori nostro neque nutri-
 ” tione, neque conservatione, neque restauratione congrua esse
 ” possint. Imò cum nec humectari, emolliriq, ulla ratione aut arte,
 ” aut medio natura nostræ non inimico possint, quomodo, quæso,
 ” nature congrua & non inimica erunt? Quæ ratione, inquam,
 ” facile & celeriter in optimum naturæ succum aut sanguinem
 purissi-

purissimum, ex quo spiritus omnes facultates quoque & viscera
 precipua, præter nutritionem, robur acquirent. quomodo muta-
 buntur, &c. His, ut veritati militantes, respōsum æquissi-
 mum opponamus, protestamur nos, nebulones pessimi-
 mos, qui quid pro quo, vitriolum, antimonium & ejus-
 modi non vera nec proficua medicamenta pro vero Au-
 ro potabili proclamant, vendunt, aliisque obtrudunt,
 vel scriptis ebuccinantur, detestari, omnium proborum
 commercio & honore indignos pronunciare & asse-
 re, tum quia falsa dicunt, scribunt & faciunt ipsi, tum
 quia alios emungunt bonis, raptorum instar, & multo-
 rum damnorum & errorum causæ sint. Verum si ante-
 dictus author (cujus innominati verba recitavi) bonum
 cum malo, legitimum cum illegitimo, usum cum abusu,
 confundat, jam non audiendus, imò refutandus est, ne
 Erasti errores errasse, veritatemque oppugnasse frustra
 suis chartis videatur. Propositio nostra est in hoc capite,
 ut patet, de auri viribus medicinalibus occultis, quæ
 quomodo auro ascribi possint, si quærat? Ego vicif-
 sim quæro; Quidni auro? Cur non auro magis, quam
 ulli ex vegetabilibus? De cibis hîc non loquimur aut
 potulentis, quomodo aurum devorari aut potari de-
 beat, ut in succum & sanguinem transferatur, quemad-
 modum cibi, olera, carnes, vinum, & ejusmodi. Hoc e-
 nim esset stulti imaginari: Medicinales virtutes auri,
 non alimentales, & aurum medicinam fieri posse, non
 alimentum corpori humano, demonstramus. Omnia
 itaque ante relata contraria nobis scopum propositum
 non attingunt, imò longissimè inde aberrant. Nemo, ut
 opinor, negabit inesse vino optimo Rhenano vires me-
 dicinales, etiam si pro alimento liquido usurpetur, sepa-
 ratis nempe aquosis partibus à puro spiritu, qui non am-
 plus

*Misochymia-
 cus refu-
 tandus.*

plius est alimentosus, sed potius medicamentosus, sicca & calida facultatis, quamvis actu sit humidus instar aquae purae, atque inde frigidus (quae qualitas propria est aquae) existimari possit. Hic spiritus, in vino uvisque latens, est potissima ejus forma & efficacia, quâ separatâ, aqueum quid remanet, materiae vicem obtinens. At unde hæc forma introducitur in uvas, quæ ab initio gemmatae apparentes ne minimum de illo spiritu, quoad sensum habuerunt? Deinde verò cum racemi grandiores facti, sed adhuc immaturi sunt austerique, propinquam potentiam hunc spiritum mox aucupandi acquirunt. Unde igitur hunc inspiratum calorem obtinent? An ex nihilo aut casu? Neutiquam. Ex Sole ejusque radiis, qui successu temporis emittuntur in uvas crudas, easque maturant calefaciendo & virtutem formalem immittendo. Ad eundem modum in argento vivo, vel in minera, ex qua fit aurum per naturam ab initio non fuit vis auri calida, sicca, humida, frigida & humida absque æquatione. Postea verò cum calor Solis vel subterraneus, ejus vicarius ex reflexione, per mille fortè annos inciperet agere in hanc mineram vel argentum vivum, produxit formam auri æquatam; quæ quomodo medicinalis non sit, haud video. Ratio enim & experientia, duo illa optima Medicinæ aliarumque artium criteria, unanimi consensu hoc evincunt, & auctoritates innumerorū testium attestantur. Cum humana curiositas partim, partim necessitas in medicinam adhibuerit & utiliter ministrari probaverit omnia undecunque petita simplicia naturalia, non solum vegetabilia, sed & animalium partes, rejecta, stercorea, imò venenosa, serpentes, viperas, aconitum pardalianches & hujusmodi infinita alia, etiam ab ipso homine desumpta, ut
aureum

*Aurum
unde habet
virtutem
medicina-
lem.*

*Omnia
cum fiant
medica-
menta,
quidni au-
rum.*

aureum Galeni emplastrum (non ex auro, sed stercore humano factum, aureum dictum, quia centenis aureis recompensatum Galeno dicatur) cranium, mumiam, sanguinem, (& quid non?) ipsam cicutam, opium, hyoscyamum & sexcenta alia, quæ etiam the riacis. Mithridatio & magnis compositionibus induntur cum totius mundi applausu, quare solum aurum à Deo aut natura neglectum foret aut minus dotatum, ut posset aut deberet pro medicina usurpari? Si respondent, ipsum non posse digeri à calore humano. Hic victus jaceo: at facile resurgam, ipsosque adversarios posternam suis propriis armis, nisi mihi demonstraverint, quomodo omnia jam dicta à calore humano evincantur & digerantur. Imò contrarium illis prorsus obstrepo, nempe, quòd si à calore humano quid digeratur, non esse medicamentum, sed alimentum, Lactuca, lac, ova & ejusmodi digeruntur facile, hinc pro cibis, non medicamentis, nisi forte aliquando medicamentosis dantur. Idem de aliis oleribus, ut acetosa, beta, brassica, borragine, &c. nec non de vini & potus varii generibus statui potest, ea nunc alimentorum, nunc medicamentorum vicem obtinere. At de juniperibaccis, elleboro, cicuta, napello & hujus farinae aliis idem dici non potest, quod humano ventriculo pro cibis esse queant, quamvis turdus, sturnus, boves, mures montani iisdem nutriantur & pinguescant, ut ab experientia constat. Humanæ naturæ non solum opium, si dosin excedat, sed etiam crocus, optimum aliàs cordiale medicamentum & condimentum ciborum, nec non manna, inter benedicta lenitiva celebrata, si hujus libra una aut plures, illorum drachma totidem assumantur, extrema noxiæ fuisse leguntur. Unde videmus etiam optima, abusu pessima evadere posse, & pessima

*Medica-
mentum &
alimentum
ut defendit.*

*Optima ab-
usu pessima.*

*Aurum
veneni ex-
pers, ejus
antidotum
est.*

*Obiectio a-
lia.*

Responsio.

peffimaviciſſim bono uſu optima, ut in theriaca Andromachi patet, quæ optima eſt, ſi bene adminiſtretur, & quantitate decenti, aliàs peſſima & noxia; & e contra viperæ, aliàs peſſima veneno, præparatione in theriacam promovetur. Nulla itaque eſt ratio, cur aurum dicatur, non poſſe digeri, quia nec debeat digeri; quod venenofam qualitatem habeat adjunctam, manifeſtè falſum eſt, & ſi haberet, æquè tolli poſſet, ut in venenatis jam dictis: cum contrà, cordi confortando ſubveniat & contra venena ſuppetias ferat, non ut venenum propulſans aliud (uti arſenicum exterius cordi admotum pro amuleto contra peſtem præſtare dicunt) ſed Alexipharmacum unicum & proprium cordiale, à DEO datum à natura productum, & à Sole cœleſti inſpiratū. Aliqui inferunt aurū abſq; fumis arſenicalibus in terræ viſceribus nō produci, & in auri minera ſæper eſſe venenofas qualitates adjūctas, atq; ideo nō eſſe expers venenofitatis, quomodocunque præparetur aut uſurpetur. O Medici mediam pertundite venam, ubi hellebori vix centum plauſtra tantæ inſaniæ ſufficiant, ut uno ictu omnis ſcaturigo ejus erumpat. Quando aurum dicimus, aurum intelligimus, quando raſtrum, raſtrum, non allia pro cæpis, aut pepones pro cucumeribus accipientes. At iſtis Criticis pro virgula cenſoria raſtrum, pro cerebro cæpa, pro corde pepo occurrit. Quando de homine ſermo eſt, non de ſecundinis, unna, ſtercore & ſanguine menſtruo, inter quæ crevit in utero materno, accipiendus eſt. Ab illis enim ab obſetrice & matre, dum infans eſſet recens editus, ſatis purgatus fuit, ſic aurum, ſi creviſſet inter tales fumos ſub terræ viſceribus, ut ſæpe contingit, an non ab illis, antequam Aurum merum & purum dici poſſit, per tot examina ignium & aquarum quaſi februatum & luſtratum

lustratum, exquisitissimè liberatum est. De metallis imperfectis quibusdam hæc fortè dici queant, at neutiquam de perfectis, quæ sunt ideo perfecta dicta, quia ab his fumis & substantiis corrodentibus per naturam sint expurgata, per artem quoque segregata, quæ ideo incorruptibilia habentur, quia nihil fæcum corrumpentium talium in se habeant. Idem itaque dicunt illi bis pueri, cum aurum perfectissimum metallum hac labe imperfectionis polluant, tanquam demonstrandum sibi fumerent triangulum absque tribus angulis, aut circulum perfectum non rotundum. Eant igitur nugatores ad Utopienses malè feriatos, ibique suam caninam exerceant facundiam, quamdiu velint. De experientia & autoritate alibi satis dictum est, tum à nobis, tum ab aliis. Quocirca ad rationes descendemus magis conspicuas.

CAP. IX.

Qua ratione Aurum adeò Ventriculo indigestibile, Cordi, spirituum vitalium officinæ succurrat, tactu & actu frigidum, eidem calorem suppeditet, & virtutem medicinale instillet, contra adversantium opiniones.

QUAMPLURIMI ex vulgo hanc nostram de auro disquisitionem videntes, eam prorsus inutilem arbitrantur, tanquam nemo hæc ignorârit, antequam Theognis nasceretur, putantes, si modò auri copiam
H habeant

habeant, se optimè ejus vires in emendo, pomposè se ostentando aut luxuriando, re ipsa demonstraturos: Quibus, nescio an plus sit ingenii vel prudentiæ, quàm mulis, qui herbas & avenam optimè noverunt ad suos usus communes transferre depascendo, at quæ utilitas illarum in medicina vel hominum operibus aliis existat, planè ignorant. Bos æquè castellum aliquod videt, ut veteranus miles, at ille oculis colorem externum solummodo, hic intellectu discernens, cujus sit figuræ & munitionis. Ille actu reflexu destituitur, hic utitur. Ille in præsentī saltem ejus imaginem sentit, hic quoque longo tempore post: Imò tanta differentia inter visum utriusque quanta inter somnium dormientis & actiones vigilantis. Bobus & mulis itaque ad sua pascua dimissis, nos auri virtutes interiores alacriori animo rimabimur, non minus lætabundi jucundâ illâ & libero homine dignissima speculatione, quàm servi illi avaritiæ vel luxuriæ, qui ideo aurum in oculis & mente gestant, quia quantum ejus habeant, tantum apud alios auctoritatis, juris, gratiæ, favoris, obsequii, eruditionis & estimationis consequantur, licet revera sint stolidi, elingues, hoc est, (ut Stratonicus de quodam) *nulli, mali, magni, pisces*: Verùm audio eosdem instare adversarios, qui verentur, ne cœlum ruat, aut Elephantos cum potu absorbeant, se non habere strutiocameli ventriculos, quasi aurum possint digerere, ut ille ferrum. Fateor, tales plerumque esse delicatulos, qui nec manum nec mentem multum fatigârint laboribus, studiis & curis, ideoque teneræ concoctionis haberi, quibus cavendum imprimis, ne aurum crudum vel indigestibile devorent, & sic in obstructions ab auro factas, morbum priori deteriore, incidant. His ut satisfaciamus & omnibus

*Instantia
adversario-
rum.*

mnibus aliis, sententiam nostram clarius proferre hac de re constituimus.

Physicorum ex Aristotele dictum est, quod sol ^{Refutatio} & homo generent hominem, hoc est, quod sol ^{corundem.} infundat semini humano vim illam generativam & vivificam, nec non calidum nativum, unde generetur homo; quod absque dubio verum esset, si anima per semen generantis in genitum traducatur, si verò cœlitus immitatur, ut verissimum est, minimè. Quomocunque sit, ^{Cur aurum} quod Sol, cœli quasi cor, cum corde humano maximam ^{cordi hu-} sympathiam habeat, non absque ratione credibile est. ^{mano con-} Utenim ille calorem & lucem stellis cœli, sic hoc membris & visceribus corporis humani calorem & spiritus vitales suppeditat. Adhæc, Sol cœli, quasi imaginem & idolum sui in terra produxisse, Aurum, negari non potest. Non movemur nudis vocabulis, quod Chymici aurum solem vocent, sed ipsius rei proprietatibus, quæ sunt; Quod Aurum metallorum purissimum, & clarissimum, nec non magis maturum existat (ut cap. 5. & 6. dictum) quodque in illis locis potissimum inveniatur, ubi major vis & calor solis regnet, ut in India, Arabia, ubi obrizum & purum naturale inventum est, & adhuc invenitur. In aliis locis, quò magis ad septentrionem recedant, eò aurum in ortu suo primo plus imperfectorum metallorum adjunctum habet, quæ si per aquas separatorias & cineritium, aliaque examina inde separentur, massa probata plus quidem amittit imperfectæ substantiæ, at non minus perfectum aurum est, quàm Indicum & Arabicum: Ut patet de Hispanico, Ungarico, Germanico, aliòve, quod illi æquatur per sufficiens purgamentum & examen. Aurum itaque naturale Solis est filius, & ^{Aurum So-} verus ille Ætæa, qui vellus aureum Jæsoni seu Medico ^{lis filius}

H 2 (qui

(qui est Jason) exposuit in luco Martis. Quod si ita est, filius de patris natura plurimum obtinet, & sic calorem innatum solarem in suis visceribus abscondit. Ore vul- tuque patrem referens soboles, plerumque ejusdem mores, hoc est, vitia vel virtutes imitatur. At Aurum colorem rubeum solis ostendit, nec non puritatem & lucem; ut argentum lunæ albedinem & nitorem. Quod si ea herbarum genera Heliotropia seu Solisequia rectè vocemus, quæ nocte flosculos suos languidulos claudunt, de die ad solis orientis calorem & motum aper- iunt & circumvertunt, ut in flore solis & intybis seu ci- choreis quotidie videmus, quidni aurum verissimum Heliotropium existimemus, quod ad orientem & me- ridionalem solem saltem obvertitur seu generatur, ca- lore gaudet, nec igne corrumpitur. Ut enim lateres & vitra in igne ardentissimo cocta & facta, post omnem violentiam ignis facile perferunt, sic aurum à solis æstu- fatis maturatum non pertimescit alienum quemcun- que calorem. Ergo si aurum plurimum virtutis de sole impetravit, non mirum est, si cordi unice approprietur.

Alia causa Quod si dicamus, hominis appetitum potius aurum de-
aur cor refi- siderare cœco quodam raptu, quàm alia mundi bona,
ciatur auro q̃ Corejus, tanquam magnes ferrum, illud appetat, pro-
occultior. pter medicinale virtutem, non paradoxon absurdum
Amphitane id videri debeat illi, qui rei circumstantias penitus con-
gemma au- sideret. Albertus Magnus dentibus & craneis humanis
rum trahere aurificam vim ascribit, quia suis temporibus in futuris
traditur, ut & dentium cavitatibus mortuorum, aurum sæpe in-
magnes fer- ventum refert. At de his fides sit penes lectorem. De ar-
rum Plin. dearum tibiis verè narratur, quod in aquis retentæ alli-
lib. 37. c. 10. ciant pisces, quos illæ absque labore captant & devo-
Res mira at rant. Sic Panthæra belua suavitate suæ pellis feras ad se
vera. attrahit.

attrahit, quas venatur in prædam. Quid jam de sæpia, hyæna, chamæleonte & pastinaca marina, quæ simili astutia utuntur, dicemus? An Creator omnipotens cordi humano illâ potentiam infudit, ut aurû appetat, ejusq; virtutem medicinalem ad se trahat in languoribus, ut pinguedo vel medulla ardeat pisciculos? De gallinæ ossibus tradunt, quod cineritio admista aurum ex naturæ proprietate absorbeant, & in se fugant, an fortè ejusmodi quid cor humanum efficit? Nihil hic affirmavero, ne nimis absurdus videar, suam cuilibet censuram relinquens. Sed ad rem. Aurum actu frigidum tangimus, ponderosum, durum & terreum animadvertimus; quæ ratione, cum aqua & terra abundet, atque ita frigidis & siccis qualitatibus excellat, alienum à veritate videtur, illud cordi, visceri calidissimo, quod calido & humido sanguine purissimo nutritur, confortatur, & vires suscipit, nec non spiritus tenuissimos generat, vitæ instrumenta & motus, similitudine totius substantiæ vel proprietate occulta vel manifesta convenire; cum frigida & sicca morti, calida & humida vitæ propinquiora sint, & magis amica. Ad quæ ex ante dictis respondemus, aurum habere multum materiæ seu elementorum graviorum, si ad pondus respiciamus, & parum levium, at si ad qualitatem & formam, tum tantum est caliditatis, quantum frigiditatis, & tantum humiditatis, quantum siccitatis in eo. Hinc cum materia sit palpabilis, nō autē forma, ideo aurû actu magis frigidû sentitur, quàm calidû, gravissimum potius, quàm leve: quemadmodum similiter spiritus vini actu frigidus est & humidus, licet potentiâ calidus & siccus; imò ipsa aqua fortis & regia, piper, zinziber, euphorbium, pulvis pyrius, & similia: potentiâ proximâ calidissima, actu frigida reperiuntur.

Aurum actu frigidum. Objectio.

Responsio.

H. 3. Nihil

*Aurum
passivum
& activum
magis
quando,*

Nihil itaque infert, quod de frigiditate auri objicitur externâ, cum interius sit æquatum, & si tractetur, ut debet, fiat calidum & humidum, cordique amicissimum. Hinc concludimus, quod aurum manens in sua corpulentia clausum, æquatum in qualitatibus, magis passivum, quàm activum, nihilominus radium quendam virtutis ad cor transmittat, licet valdè tenuem; Unde Medici nostræ ætatis vel extinctione auri in certis liquoribus, vel pulverisatione ejusdem in confectionibus hanc vim aucupari conantur; qua spe non omnino falluntur. At si aurum reddatur absque corrosivis ullis, sive aquis sive pulveribus magis activum & spirituale, aliter se res habet. Tum enim longè prædominantur substantiæ & qualitates simul calidæ & humidæ, quæ est propriè forma auri abstracta non omnimodè, sed hærens in subjecto, tanquam fomite; Ut spiritus vini substantia calida & sicca in humido hospitatur, unde & miscibilis est cum omni humido, non pingui: Nam forma illa per se est calida & sicca, cum verò cum subjecto suo humido & frigido, ceu fomite complexa manet, fit humida ratione subjecti, & est calida, ratione formæ, ita ut pristina formæ siccitas per materiæ humiditatem superetur, & materiæ frigiditas per formæ caliditatem supprimatur.

CAP. X.

CAP. X.

De Auro æquato, quomodo agat in non æquata viscera corporis humani & intemperiem illorum emendet.

UT autem melius modum actionis æquati auri in corpus humanum describamus, ex hypothese demus, esse in auro æquatarum qualitatum quatuor singulas sedecim particularum, quæ faciunt simul 64. Caliditas enim cum sit 16. ita & humiditas, frigiditas & siccitas, & tale compositum administretur corpori humano, non ita æquato, apparet, quod vel nulla actio à tali composito procedat, aut valde exigua & insensibilis, cum omnis qualitas, quæ agere debeat, à suis contrariis sibi æqualibus in virtute, ab actione impediatur & refrænetur, unde idem contingit, tanquam nulla actio intervenire. Quod melius conspicitur in quatuor bi-

lancibus in æquilibrio stateræ sese invicem secantibus, in quarum unam ad orientem positam si sedecim uncias ponderis projicias, mox alteri ad occidentem positæ prægravabitur: at si illi ad occidentem totidem uncias inferas, æquilibrium fiet; idem de reliquis ad meridiem & septentrionem versus dicendum ita, ut si in singulas sedenæ uncia ponantur, omnium quatuor contingat æquatio, idemque sit, tanquam nihil in omnibus contineretur. Tale, inquam, cum sit aurum in singulis quatuor qualitibus æquatum, hinc probabile est, quod nihil aut parum agat suis qualitibus manifestis in corpora, quibus administratur. Sunt, qui respon-

*Exemplum
evidens æ-
quationis
qualitatum
auri.*

dent

*Aurum æ-
quatum, ut
medicinale
fiat.*

*Quæstio no-
tabilis.*

Responsio.

dent, quod aurum sit temperatissimum, & quasi me-
dium æquè remotum ab omnibus suis extremitatibus,
ideoque agat ex æquo in omnes suas extremitates,
quod quàm verum sit hinc patet, quod antistrephon &
cornutum argumentum seu dycephalon (instar Am-
phisibenæ) utrinque feriens aut pungens videatur, quia
dicere verè quoque liceat, quod medium seu æquatum
in nullas extremitatum agat, cum extrema saltem in si-
bi extrema operentur. Ut igitur aurum æquatum fiat
medicinale & optimè agat in corpus humanum, levi ar-
tificio ex balance frigiditatis accipe octo uncias, & pone
in balancem caliditatis, & hic ex balance siccitatis acci-
pe totidem & pone in humiditatis, quo fiant in eodem
composito partes 24. caliditatis & totidem humida-
tis, frigiditatis verò 8. & 8. siccitatis; & erit actio in auro
optatissima, nempe in calido & humido haud delebili;
quod saltem in modum exempli dictum sit, potius ut
genus actionis intelligatur, quàm præcisè monstretur,
quod nec necessarium, nec possibile est, cum sit ex arca-
nis naturæ occultissimis. At quæstio est, an humidum
radicale & calidum nativum in corde humano dimi-
nutum & semiextinctum, ab hoc calido & humido,
quod est in auro planè diversum ab illo, possit restitui,
augeri vel refocillari secundum totum vel partes? Re-
spondeo, calidum illud ingenitum & humidum oleo-
sum à seminali principio orta, si perierint omnino, mor-
te superveniente, nulla arte restitui possunt; Si verò ex
parte consumpta sint, neque tum, quod periit, refarciri
potest; at quod superest, ne ita citò evanescat, detineri
& præoccupari, nisi fallor, optimis medicamentis, ut &
cibis boni succi & facilis digestionis, possibile est. Nam
si hæctica & marasmus contingit calido præternaturali

in

in solidis partibus & ipso corde nimis aucto & incendente calidum nativum, ut brevi temporis spacio absumat ferè omne humidum radicitus implantatum (pro-ut videmus in lampade nimis inflammata oleum mox consumente) quod aliàs per multos annos conservari potuisset, ea medicamenta, quæ vel id incendium caloris extinguunt, vel humidum oleosum ab eo defendunt, ne adeo devoretur, videntur calidum & humidum naturale temperare & conservare, ne rabie quadam in se invicem ruant aut sæviant: Tale quid posse fieri à calido & humido auri inter se proportionatis ita, ut alterum in alterum agere tentet, at nihil in eo destruat, si hoc cordi in debita forma & modo propinetur aut offeratur, rationi & experientiæ consentaneum est. Nec verò cibi & potus etiam optimè digesti individuum calidi & humidi absumpti restaurare poterunt (aliàs possibile foret bene & temperatè viventes nunquam mori ex senio vel morbo, cum tantum restitueretur, quantum absumeretur quotidie) at quod remanens est, nutrimento quodam analogo & similimo diu illa sum tueri. Quemadmodum enim camphora in se-
mine lini, ne faciliè evaporet, & rhabarbarum in cera, ne ex uccum mox fiat, bene conservatur, sic calidum & humidum naturale in cibis & succis euchymis primæ, secundæ & tertiæ concoctionis. Quæ, si vera sunt, aurea illa
humiditas caliditati juncta, cordi instar seminis lini aut ceræ, quæ calida & humida sunt, habebitur. Ex quibus
patet, quantum arti liceat retardare senectutem & canos, aut reducere juventutem, prohibere morbos imminentes, curare præsentis & ejusmodi alia Medicinæ veræ opera præstare. Ad impossibilia naturæ nullus cordatus medicus se alligat, sed Empyrici & Sophistæ arrogantes

Exemplum.

Aurea medicina quid præstet cordi.

*Cur humi-
dum & ca-
lidum auri
cordis auri-
cuna.*

tes, stolidi & indocti. Medicus enim solùm minister na-
turæ est, non dominus, cui paret, non imperat, servitio,
non mandato, medicamentorum, quasi instrumento-
rum; quæ aliquando Deorum manus, si bene, aliquan-
do nihil, si secus usurpentur, ab Herophilo rectè dicta
sunt. At si dubitetur, cur calidum & humidum in quali-
tate firmiori, cordis restaurativum sit, id patet ex eo,
quia ut ante quoq; dictum, vita in his hospitetur, & san-
guis vitæ thesaurus calidus & humidus sit per se, non al-
terius qualitatis. Unde cum putrefactio omnis fiat, si ca-
lidum præternaturale augeatur in humido vel propter
obstructiones viarum, quæ prohibent perspirationem
(veluti usu observatum est fœnum madefactum in an-
gustis locis, ne eventilari possit, conclusum, calorẽ adeò
concipere, ut in flammæ erumpat & tecta cõburat) vel
propter chymi ad putrefactionem proni (quapropter &
post copiosam ingestionem facile putrescibilem, ut ce-
raforum, prunorum, persicorum & similium horario-
rum fructuum febres putridæ semper succedunt) de-
generationem ad venenosam qualitatem calidam &
humidam, ut in peste vel febribus malignis contingit,
hinc quod calidum & humidum non facile putrescibile
reddit, vel à putredine defendit, oportet esse firmiorum
qualitatum, essentia tenuioris & naturæ humanæ ami-
cissimæ; quale aurum esse, ex ante relatis nemo dubitat.
Obiectio. Quin, respondeat aliquis, multa sunt calida & humida,
simplicia, & si non sint, componi possunt, cum hæc sit
præcipua causa compositionis medicamentorum. Fate-
Responsio. mur, esse quædam simplicia calida & humida, ut sunt
fortè manna, cera, semen lini, melilotus, vinum oligo-
phorum, & alia ejusmodi, sed eorum qualitates adeò in
superficie substantiæ hærent, ut in ventriculo & primis
venis

venis mox evanescant, nec ad epar, nedum ad cor, aut venarum intima penetrent, inque iis non alteratae permaneant. Perquiratur totus mundus, nec ullum tale simplex invenire licet, cum humida & calida omnia secundum qualitatis gradum vix excedant, à quo facillime quoque dejiuntur mutatione superveniente seu coctione ventriculi, epatis, membrorum seu viscerum & venarum. Ad composita igitur progrediendum & ex calidis & humidis in excellentibus gradibus, intercedente, ut volunt fermentatione, fiat compositum calidum & humidum: sed ubi illud inveniendum extra venenosa? Non video, nec tale quid unquam occurrit. Uttaeam, si humida & calida qualitates summæ & primæ sint componendæ, quot secundæ, tertiæ & quartæ concurrent, fortè cordi magis inimicæ, quàm primæ gratae. In summa, omnes vegetabilium qualitates dum in igne elementalī comburantur, facile quoque à calore nativo destruuntur, non quod natus tam fortis sit, quàm igneus, sed quia non minus mutet vegetabilia, quàm ille, quæ non in cineres quidem comburit ultimos, sed in massam humidam à priori substantia longè diversam. Exemplum familiare hujus mutationis sit huiusmodi: In renibus si sit ulcus putridū, quod patet ex signis diagnosticis suis, primò utendum abstergentibus, deinde exiccantibus & consolidantibus, tertio cicatricem inducentibus. Inter abstergentia sit lac caprillum, aqua hordei melle dulcorata, & hujus ordinis innumera alia. Quæ, si propinentur, antequam ad renes per ventriculū, intestina, venas meseraicas, epar, venam cavam, emulgentes transeant, ubi est vis illa abstergens? Annon ferè omni parte absterfa? Idem dicendum de cæteris & medicamentis & partibus affectis. In his usu constat, so-

*Calidum
& humidum
simplex
quod
cattum in-
delebilis
non nisi in
auro.*

*Exemplum,
quomodo
vegetabi-
lium qua-
litates alto-
rentur in
corpore.*

*Aurum
præpara-
tum debite,
remedium
quale.*

Dubium.

Solutio.

lām terebinthinam suas qualitates magna ex parte in-
fractas reservare, ut & urinā dicatur violaceo quasi odo-
re imbuere. Quid jam dicendum de corde & ejus corro-
boratione? Illud, quod cor confortabit, per non minus
longos meatus transire debet, antequam eò perveniat:
Et cum jam pervenerit ad cor languidum, necessum est,
quod sit virium adhuc integrarum, validarum, infracta-
rum: aliās ab hoste victoriam non obtinebit. Novimus,
quod illi, qui ex animi ferocia hostem in castris suis tu-
tum & firmum laceßere ausi sint, ipsi ex itineribus longis
& fame confecti, exitium sibi præsentissimum quæsi-
verint: Non enim prævidendum, quo animo & robo-
re sunt, qui contra hostem exeunt, sed quo futuri, cum eum
adorturi. Unde patet in tota classe vegetabilium aut
animalium non dari aliquod remedium vel simplex vel
compositum, quod simul calidum & humidum in sum-
mis & innoxiiis sit gradibus, absq; peregrini permixtio-
ne, quodque tale perduret in igne, in aqua, nec unquam
destruatur, quodque sit tenuissimarum partium & cor-
di familiarissimum, quale est unicum & solum Aurum
debite præparatum. Alii ex his dubium sibi quærent di-
centes, putrefactioni humorum in febribus malignis &
pestiferis, ubi calida & humida qualitas ex putrefactio-
ne peccat, remedia contraria utiliter adhiberi, quæ sint
qualitatum frigidarum & siccarum, ut terram sigilla-
tam, bolum armenum, cornu cervi, gemmas precio-
sas, perlas, sandala, multaque alia hujus generis, inter
quæ & aurum sit & lapis Bezoar. Quod si ita est, non ca-
lidis & humidis cordi confortando prospicitur, sed frigi-
dis & siccis, nec aurum tale est, sed hujusmodi. At his
breviter refero: Aliud esse, si hostem ex civitate ejicere
velimus, aliud si cives contra hostem instruere & arma-
re::

ne: Sic aliud esse, si causam morbi eradicare tentemus, aliud si cor corroborare contra vim morbi, ne succumbat. Cum frigidis igitur & siccis pravam qualitatem calidam & humidam præternaturalem cordi impressam, tanquam contrariis, tollimus & supprimimus; Cum calidis & humidis, ex auri essentia petitis cordis naturalem temperiem conservamus & reficimus. Ut enim contraria contrariis tolluntur, respiciendo affectum contra naturam, ita similia similibus conservantur, ad ea, quæ secundum naturam sunt, collimando. Corde itaque corroborato per sui similia & amica, quæritur an ea vis ad cætera membra, in quibus sæpissimè tanquam partibus affectis morbifica causa & morbus ipse delitescit, transmitti, iisque communicari possit? Respondemus, hoc esse alterius intentionis: Nobis sufficiat, aurum esse ex summè corroborantibus primum: Nihilominus, si quid sentiam hac in parte dicendum, breviter me expediam: Galenus in quodam casu recenset, cuidam resolutam manum ejusque articulos, cui affectui cum alii Medici manui & articulis frustra diuque topica applicassent, sese nuchæ seu spinæ cervicis medicamentis accommodatis adhibitis malum hoc curasse cum tanta omnium admiratione tam felici successus, quāto cum risu prius, quod affectâ manu, cervicem mederi conaretur. Quod, si ita est, ratione nervorum & muscutorum, qui oriuntur ex nucha & deducuntur in manum, an fortè absurdum erit, si febre vel obstructione viscerum, vel inflammatione aut alio affectu interno urgente, cordi adjungatur remedium, cum ex corde calor naturalis & spiritus vitales omnibus partibus & visceribus corpori humani suppedientur, nec non omnes venæ per cavam ad cordis dextrum ventriculum sanguinem ablegent pro mate-

*Questio
alia.*

Responsio.

Ratio.

I 3. ria

- ria spirituum tenuissimorum, qui in sinistro ejus sinu fabricantur. Adhæc si cor est focus caloris, si centrum corporis humani, non Geometricè, sed Physicè intelligendo, si Rex & Princeps membrorum omnium, quo salvo cætera salva, læso læsa sunt, si primum vivens & ultimum moriens in animali, si est sedes affectuum gravissimorum, iræ, lætitiæ & similium, nulla causa est, cur corde roborato & confirmato morbus noceat & non abeat, cur symptoma urgeat & non evanescat, cur humores obstruant, repleant aut mordicet meatus viscerum, & non per sua emunctoria, ut superflui educantur: quatenus enim focus est, calorem naturalem & spiritus suppeditat, qui expurgant corpus à superfluitatibus, aperiunt vias obstructas & congestas fæces educunt: quatenus centrum corporis, æquè respicit ad omnia viscera suæ peripheriæ, ad quæ quasi lineas semidiametrales, vitam & spiritus vivificos transmittit: quatenus Rex aut Princeps, subditis prospicit, ut ipsis bene sit, hoc est, membris: Ut enim, Leonida Rege Spartanorum auctore, exercitus cervorum Leone duce formidabilior habetur, quam Leonum, cervo; sic corde salvo & firmo, viscera illi addicta ægra facilius salvantur, quàm his sanis.
- Cor focus corporis.*
- Cor centrum.*
- Cor Rex.*
- Cor primum vivens.*
- Cor sedes affectuum.*
- Cor ægrum: Quatenus cor primum vivens, primogenituræ jus habet & tutor est aliorum, imò inspector & rector, cui quicquid bonorum aut donorum confertur, ad conservationem totius familiæ spectare videtur: quatenus est mare ætiosum turbinibus affectuum, in primis pacandum venit, non oleo, sed remedio accommodato, non ut aurum in fluctus projiciatur pro arrhabone, sed in medicamentum concinnetur sine peregrini additione.

CAP. XI.

Quod aurum detectum à suo cortice, nucleum medicinalem offerat, sine quo tota compages ejus ferè inefficax habeatur.

JAM sæpè diversis in locis hujus tractatus innuimus, nos de auro vero, naturali, mero & puro, prout hoc expurgatissimum habetur, & non de alio quodam subiecto, hic loqui, quòd nimirum tantam in medicina & omni vita utilitatē & virtutem obtineat, quicquid alii de, nescio, quo fictitio aut supposititio nugentur, vocabula & res inter se miscentes, seque ipsos cum aliis confundentes. Verùm inficias ire nequimus, in auro compacto & solido, quomodocunque in folia, pulveres, limaturas, vel atomos redacto vim tantam, tamque præsentaneam vix inveniri, ob causas fat ante inculcatas. Æquatio enim qualitatū, quasi corticem externum super induxit auro seu potius clypeum Achillis, sub quo, tanquam testudo sub testa durissima, sua inferiora viscera abscondit, & ab injuriis prætereuntium seu iniquè tractantium tuetur. Sparta olim bellicosissima cum absque muris esset, & ea de causa Rex interrogaretur, hic respondit, ferreos sibi muros videri munitissimos, hoc est, pectora civium concordia, ferro & virtute fortia, non lateritios seu ascitizios circumcinctūs. Idem de auro statui potest, quod licet non habeat visibile vallum aut definitum propugnaculum, tamen totum, quantum, quantum, invictum est. Ita enim elementa in eo omnia concordiam inierunt, atque sic in mutuas
adfi-

*Aurum
inexpugnabile.*

*Aurum
superat omnia.*

adfinitates conspirârunt, ut ex Romanis & Sabinis, prius propter virginum raptus inimicis, non magis unita & confœderata civitas olim facta sit, quàm ex igne & aqua, illo Persico, hoc Ægyptio Numine, quorû unum alterius pernicies, ex aëre & terra, unum compositum, individuum productum est, quod Aurum dicitur. Hoc est inexpugnabile, cum tamen omnia alia castra, quantumvis munita, Philippo Macedone teste, expugnet. Ut enim cristallinus oculi humor, ipse expers est omnis coloris, quia omnes suscipere debeat, sic Aurum nulli superabile est, quia omnia superare queat tam virtute & precio, quàm vi & præmio. Quis adeo circumspectus habet robora vel chalybem, ut multis in auro armatis resistere valeat? Quem adeo virtus sustulit, ut non ab auro dejectus sit? Quem adeo vitium depressit, ut non ab auro evectus sit? Nemo in lacte butyrum agnovisset, nisi usus & ars detexisset: nullus linteamina, nec chartas nec in caustum oleosum habuisset, nisi ex uno lini semine hæc omnia Palladia arte extudisset. Sic nec auri vires medicinales, quales prædicavimus, ullus in tam firmis & duris cōpagibus aut claustris latere sci-
visset, nisi labore & sumptu prævio indagasset. Hannibal ille Pœnorum Dux primus docuit emolliri cautes durissimas aceto fervido & frangi, ut viâ præbeant exercitui. Xerxes Persicus Rex montem Athum deiecit in mare & Oceano plagas, obedientiæ quasi ferulas, intulit. Uterque, ut desiderio suo appetituique satisfacerent, quo tamen frustrati. Ille enim Italiam, hic Græciam, subigere ut tentavit, sic plurimi unum aurum insidiis violentiaque aggressi, nil inde nisi damnum reportârunt. Nam quàm laboriosum illis fuit Regiones istas à natura munitas, populisque fortissimis propugnatas
supera-

superare, ita & quam plurimis, aliàs in literis versatissi-
 mis circumspectisque viris negotium facessit Aurum
 vincere & medicinale totum reddere. Quod cum ex
 mentis inscitia, aut laborum & sumptuum declinatio-
 ne præstare non valuerint, mirum est, quantas nœnias
 contexant, & quàm subtilia reticula circumducant, ut
 muscas captent volantes. At totos se exenterarent
 prius, quàm hac via vel ullam veritatis umbram strin-
 gerent Andabatae. De fatuo, quod rosas, ut cerasa, apes,
 ut culices, captare voluerit, narrant, eum dolore ferè
 exanimatum à proposito destitisse & abjecisse jam
 parta, hac addita voce. *Meretricule ista quidem pulchrae,*
sed acubus armatae sunt, quas in sinu gerunt: Sic fortè ab e-
 jusmodi stultis, qui aurum & metallica tractant, ut a-
 quam rosarum aut salem absyntii, suo cum damno, tot
 convitia in Chymicam artem, Aurum potabile, lauda-
 num per se laudandum medicamentum (si abusum, ut
 in omnibus diis, excipias) jactant, ea omnia vel uno fla-
 tu, si diis placet, cum Pyrgopolynice Plautino dissipa-
 turi. At meâ sententiâ præter caninam loquentiam
κυνὸς ὀμνῶν ἐχέοντες, caninos quoque mores imitantur,
 dum lapidem, quo læsi vel petiti, mordent, eo, qui mise-
 rit, neglecto. Artem enim Chymicam, tanquam lapi-
 dem, mordicus detestantur, ignorantiam verò suam,
 quâ ipsi seducti sint, prætereunt, excusant, & minimè a-
 gnoscent. Illi Lycurgum Spartanum legislatorem in eo
 imitantur, quod ut ipse propter vini abusum, omnes vi-
 tes abscidit & amputavit, sic propter quorundam Chy-
 miæ pseudartificum dolos, errores & scelera, totam ar-
 tem, ejusque preciosissima munera, extirpare fatagunt.
 Quis illi adeo docti viri à rusticis & hortulanis discere
 deberent, quomodo hinon triticum cum lolio nechor-

K

deum

*Rustici sunt
 Doctores
 non horum
 Doctorum.*

deum cum Chrysanthemo neclinum cum podagra lini
 seu cuscuta, evellant, sed generosam plantam à sylve-
 stri optimè distinguant, hanc eradicent, illam intactam
 relinquunt. Eant ad Chirurgos, quibus Poëtæ sententia
 ipso usu exprimitur; *Quod immedicabile vulnus*
Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur. Nec enim fer-
 ro aut igne grassandū est in partes sanas, nisi ab insanis:
 sic ipsi insanire mihi videntur, qui absq; ullo discrimine
 debacchantur in Chymica, aut alia occulta Remedia,
 dummodo non sint ab omni ratione & experientia a-
 liena. Luxuries, ne dicam, petulantia ingeniorum no-
 stri ævi tanta est, ut satyram postulet, censorem admit-
 tat, dictatorem flagitet. At ne Sylla & Marius, uterque
 Rempublicam medicam opprimant, primus licentiâ,
 alter rigore, uterque tyrannide. Quis enim non Syllam
 imitatus, quodlibet sibi sumit in medicina, nunc Chy-
 mica non intellecta, nunc magica & caballistica, nunc
 dæmoniacæ dictans, nunc alia ludicra & inania? Quam
 multi libertatis medicæ quasi vindices & patriæ patres,
 dum Syllanas & Siculas gerras exhibere & proscribere
 gestiunt, ipsi majores nugas protulerunt, dum bona
 cum malis, veros usus cum abusibus multarum rerum
 detestati sunt; quibus omnibus hoc ultimum Capitu-
 lum, tanquam Cantilenam quandam Anacreon-
 team, Carmine dycolo, dicabimus,
 ut sequitur:

CAP.

CAP. XII.

Cantilena Anacreontea.

Quod illi Anticyram mittendi, adeoque essentia Elleb-
ri extracta (ut ipsi perhibent) purgandi sint, quæ
auro medicinales virtutes, propria animi igno-
rantia aut pecuinâ alterius non experti opinione
seducti, detrahunt, Deo in his Magnalibus (quæ in
mundo ex singulari providentia sua prævalere
voluit) laudem & gratiam debitam non reddunt,
aliisque aliter edoctis & docentibus pro premio
invidiam, pro didactro mendacium reportant.

ANACREONTIS ausus & fervidos sonores
Nunc claudicante dicam (sic res petit) camæna:
Apollo cum novenis sororibus venito
Ut dictites acutos, sed absque dente, versus.
Quod magna vis in herbis, at major in metallis,
Sepulta sit, rotundo brevis sonabo metro.
Est in rosa venustas amabilis pudicâ,
Est gratiosa virtus in lilio caduco:
Hinc flosculos corollis hos applicant puella,
Que dum vacant labori, tantæq; functioni,
Fumos odere suaves pro premio capeffunt.
Est succino, crocôque præstans lepos, vigorque,
Quo sensibus recurrunt, cum trita confricantur.
Quod emicant sereno stellæ polo, tot extant
Et vere plantularum formæ solo frequentes,
Quæ singula per amplius sunt dotibus referte,

K 12

Morta-

Mortalium decoris ut usibus dicentur.
 Natura non inanes produxit orbe fœtus,
 Sed intimis medullis hic abdidit medelas
 Exercitationis labore perfruendas.
 Nec cessat illa gratas nobis locare vires
 In fetidis oletis, membrisque bestiarum;
 Imò nec lapillis, rivis aqua petitis,
 Nec erutis profundo terra sinu METALLIS.
 Quod si furore mentis inscitiâque ductus
 Negabit hac, & illa concedet, anne iniquus
 Hic arbiter videtur, & virgula exuendus?
 Quis Lemnio probabit non in luto latere
 Nec Armeno, Strigensi vè, quod cluet sigillo?
 Si quis ferat, metallum non concoqui per alvum,
 Nec digeri in cruorem, qui venulis amicus
 Det corpori juvamen, cordique robur addat;
 Cum spiritus tenelli, qui corde fabricantur,
 Ex sanguinis recocti sint puriore massa:
 Huic ingero vicissim, quod nulla causa poscat
 Tanta necessitatem rei, nec obstet unquam,
 Sit sic, quod haud poteffit nostri calore ventris
 Aurum teri, coqui vè, aut in sanguinem redire,
 Hinc Pharmacum probatur, nec pabulum cibis vè,
 Quod corpori ministret vim sanitatis amplam,
 Et donet efficaces fumos, potensque robur.
 Nam si, velut ciborum chylus, periret alvo,
 Omnesque qualitates amitteret moventes,
 Medela nulla posset, sed esca sola, dici.
 Insanus ergo jactet, se essentiam chymum vè
 Traxisse denigellis radiculis Meleagri,
 Dum blaterat, quod auro nil virium supersit,
 Mortalium quod artus restauret & vigorem:

Mittamus

Mittamus at negantem, quæ sunt in orbe nota,
 At in sulam feracem tam muneris potentis,
 Ut discat in liquores essentiâque puram
 Usu, manu, labore, quæ separanda restent:
 Mucum trahat cerebro, faciemve bilis atra,
 Ut intimè penetret res abditas & in star
 Lyncei, quid adsit imis in montibus sepultum
 Perlustet omne visu mentis sciensque tractet.
 Quod si nec inde quicquam latere sub metallis
 Vel optimam medelam languoribus dicatam,
 Vel dona multa caris quæ gratiora gazis
 Exploret, astit inani se Syssiphi labore
 Vel Tantalii appetitu, dicat fuisse falsum,
 Est rebus impolitus, vel certè ineruditus.
 Nam sunt metalla duris perfectiora testis
 Inclusa, ne quis alto sopore pressus illa
 Enucleet, tenella cui sint manus labore:
 Ne claustrata tam arcta rumpat compagibus solutis
 Ex plebe cerdo crassus, cui nil adest salilli,
 Vel ingenî, vel artis, vel eruditionis:
 Prædator ullus aut fur ad tanta sacra ne intret.
 En ut vides sacello Regum dicata gemmis,
 Auròque dona clathris & ferreis cathenis
 Hinc inde vincula noctu, diuque sic & auri
 Mysterium latefcit sub arctiore muro,
 Non ille diruendus est fraude, nec manus vi,
 Sed clave perforandus, ut ostium patefcatur;
 Si cardines aperti sint ritè, ne timescas
 Machaonis paratas opes, opemque sanam
 Quin scrinio stupefcens scrutaberis sub uno:
 Hoc si negare perges, cum tale non recurrat
 Vulgo, nec innotescat, inertiam, laboris

K 3

Fugam,

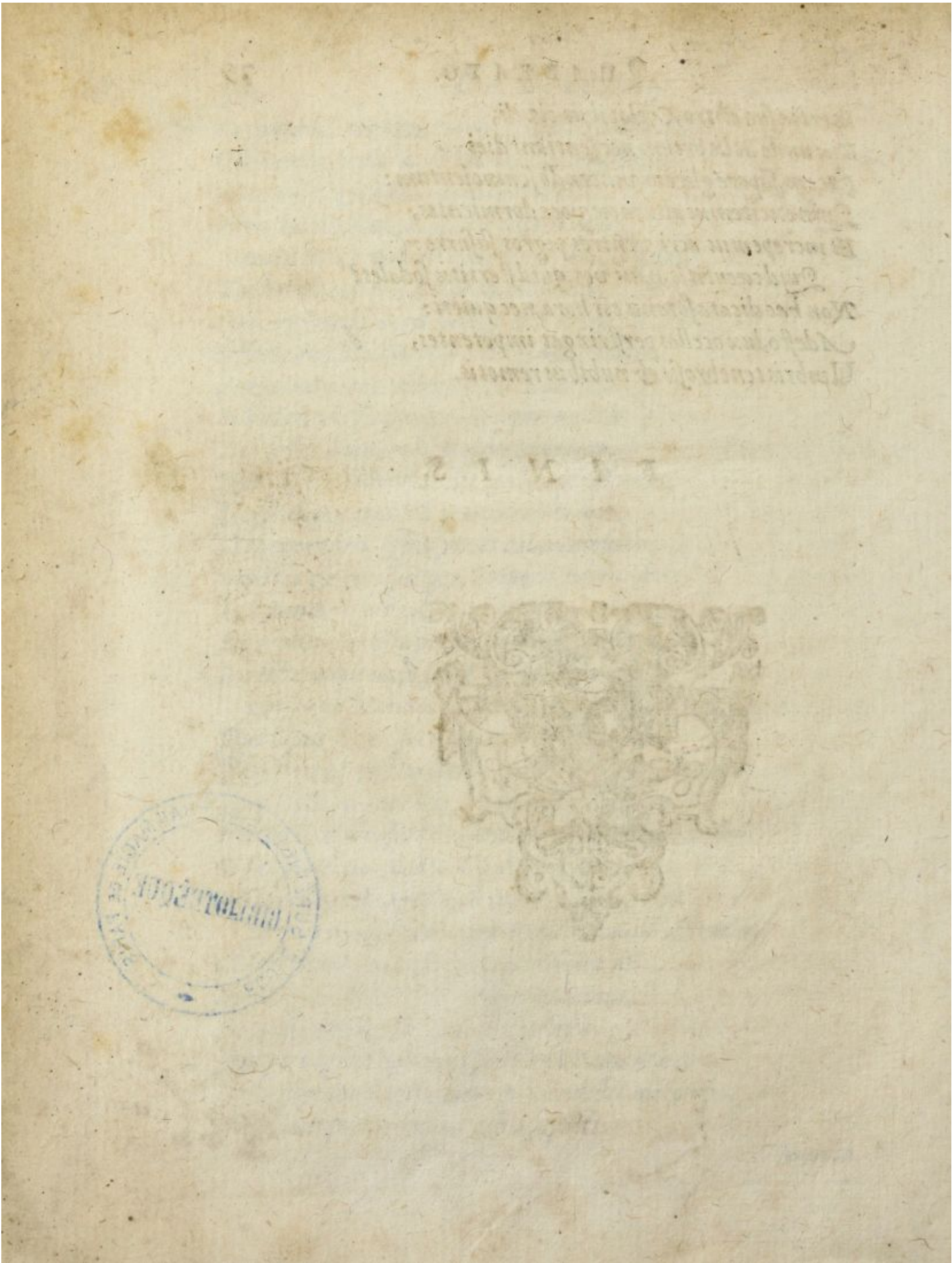
Fugam, rudemque mentem vestire tendis astra
Pulcherrimi coloris, postquam arbiter fidelis
Optes rei negata, ceu cognita, videri.
Hinc stultior Corabo, Mida sodalis audis,
Nomen Petra molaris habens vel omen hinni.
Euphorbi calentis, vel scammoni triuncem
Huic oxymellis acris libram vel ELLEBORATI
Offerte, nec sit ullus post exhibenda somnus:
Purgatius cerebrum quo fiat Elleborato
Subtiliorque sensus, sagaciorque mentis
Discursus à tenebris & nube liberatus.
Non sufficit saburram ter centies per alvum
Jecisse, duplicatas sed per vices iuvabit,
Ut omne virus efflet per os calumniosum
Emittat & recessus per Corporis profundos:
Post non negabit auro quid virium latere,
Quo roberetur astra pressum cor aut maligna
Ex tabe palpitando saltu, calore egenum:
An non scelus putandum seu crimen illud ingent,
Quod quis DEI sacratas opes & alta dona,
Quae sunt recondita auri claustris, volens fateri,
Quod ipse non notarit, sed alteris probata
Plus millies, recuset? An non negabit idem,
Si fas sit, omne quod vel viderit, futurum
Factumve, vel capebat: ô mens iniqua stulti.
Si quis minus potentem Regis manum aestimabit
Mortalium, vel audax verbo resistat illi,
Impurè vix abibit: quid ergo censeamus,
Hos posse non teneri labis reos scelestæ,
Qui pernegent opimas opes DEI Tonantis,
Regumque Regis, auro quas indidit micanti:
Hic scilicet supinae jacent velut sepulti

Inertia

*Inertia suo aëtro, Cyclopibus civili;
Vix unde Solis ortum nec sentiant diei
Lucem, sopore glirem vincendo somnolentum:
Quin excitemus altâ mox voce dormientes,
Et increpemus acri ventres pigros susurro:
Quid cæcutitis, heus vos, quid stertitis sodales?
Non hæc dicat somnis est hora, nec quieti:
Adeste, lux ocellos perstringat impotentes,
Umbris tenebrosis & nubibus remotis..*

F I N I S .

Tu cherceras toy Soufre dans le mesme metal Il le faut tirer sans aucune corrosion
corrosion par feu de rembrunir son corps purifié et dissout, et comment c'est la se-
prie il faire? ie te l'ay declare ne t'ay disant mot, et te l'ay assez clairement monstre
dans la troisieme chf.

